

MONUMENTÁLNÍ TOPOGRAFIE

Průvodce výstavním projektem Fakulty umění a designu
Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
konaném při příležitosti 25. výročí jejího založení

Výstavy

- A** **Topografie naděje**
Dům umění
Ústí nad Labem
Klíšská 979/129
- B** **Zastřená topografie**
Galerie Emila Filly
Jateční 1588/49
- C** **Topografie nápravy**
Muzeum města
Ústí nad Labem
Masarykova 1000/3
- D** **Topografie budoucnosti**
Muzeum města
Ústí nad Labem
Masarykova 1000/3
- E** **Topografie pozornosti**
Galerie Hraničář
Prokopa Diviše 7
- F** **Mo(nu)mentální topografie**
Veřejný prostor města
objekty 1–9

Objekty

- 1** **Jiří Bartoš**
Mosaika | Das Mosaik | מוזיקה
• Klíšská, koleje UJEP
• Resslerova, oplocení kampusu UJEP
• Bratislavská, budova FZS UJEP
• Nástupiště hlavního nádraží
- 2** **Zdena Kolečková**
Před půlstoletím
Kampus UJEP, za MFC,
naproti univerzitnímu knihkupectví
- 3** **Jiří Kovanda**
1918, 1938, 1948, 1968
• Masarykova 142
• Kampus UJEP, před MFC
• Winstona Churchilla 4
• Zanádraží, lávka
- 4** **Otis Laubert**
Jelen „Čistý skok“
Foyer Muzea města
Ústí nad Labem
- 5** **Pavel Mrkus**
Slot Machine
• Velká hradební 24, výloha
• Mírové náměstí, LCD obrazovka
- 6** **Ilona Németh**
Když...
• Budova FUD
• Podchod za hlavním nádražím
• Výleповé plochy v centru
- 7** **Markéta Oplištilová**
Lidské jednání
Most Dr. Edvarda Beneše,
zábradlí
- 8** **Michaela Thelenová**
Dar Bertý Richter
Raiffeisenbank, Pařížská 20,
výlohy
- 9** **Robert Vlasák**
Klement
Mírové náměstí

*Tvoříme současnost tak,
abychom v budoucnosti mohli být hrdí na minulost.*

MONUMENTÁLNÍ TOPOGRAFIE

Průvodce výstavním projektem Fakulty umění a designu
Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
konaném při příležitosti 25. výročí jejího založení

© Fakulta umění a designu
Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2018

Projekt Mo(nu)mentální topografie ve veřejném prostoru města v Ústí nad Labem
je věnován osmičkovým výročím moderních českých dějin (1918–2018)
a je pořádán jako příspěvek k oslavám výročí 100 let zrodu Československa.

ISBN 978-80-7561-136-9

Úvodní slovo 25 let uměleckých studií na FUD UJEP

„Ve vzdělanosti žije svobodný, autonomní ideál, proto ji nelze nahradit žádným výlučným zformováním lidského ducha.“^[1]

„Soudobé umění se zajisté zdržuje tak blízko, jak je to jen možné, u pramenů současného života, ale ne z toho důvodu, aby nás vyzývalo ztratit se v jeho labyrintech, nýbrž naopak, aby nás probudilo, aby nám dalo pocítit a uvidět to, co již nejsme s to vidět a cítit ve svém životě, proniknutém až do morku kostí silami, které nás uvádějí v rozpor s námi samými.“^[2]

„Worlds are waiting to be explored.“^[3]

Umělecké vzdělávání na vysokoškolské úrovni v severozápadních Čechách má vzhledem k tisíciletým dějinám světového umění více než velmi krátkou tradici.

O to svěžeji v tomto prostoru působí jedinečný kontakt s nejvyššími, obecně sdílenými hodnotami harmonie, kompozice, krásy a veškerých základních principů umělecké tvorby. Pokud pokračujeme v hledání a rozvíjení těchto hodnot, můžeme o sobě samých uvažovat jako o kulturním společenství.

Vztah k dějinám umění, řemeslům a tradičnímu uměleckému průmyslu a zároveň práce s nejaktuálnější světovou tvorbou současnosti vytvářejí podmínky pro vyvážené rozvrhování

^[1] PATOČKA, Jan. *Umění a čas I.*, s. 20.

^[2] Tamtéž, s. 314.

^[3] VIOLA, Bill. *Reasons for Knocking at an Empty House. Writings 1973–1994*, s. 109.

budoucnosti. Tato poněkud obecně formulovaná teze platí o to více pro území kraje, jehož identitu musíme i dnes stále znovu nalézat pro sebe a své nástupce.

Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem v průběhu oněch relativně krátkých pětadvaceti let svého působení na poli vzdělávání v oblastech umělecké a designérské tvorby vždy zakládala svůj potenciál na unikátní skladbě umělců, designérů, grafiků a teoretiků umění a na jejich autorských tvůrčích profilech. To je zajisté předpokladem k vybudování jakékoliv kvalitní umělecké školy. Ovšem rozměr osobního nasazení jejích zakladatelů, pedagogů a podporovatelů byl tak výrazný, že onen prvotní étos je možné nejen dosud postřehnout a téměř fyzicky potkat na chodbách nové fakultní budovy, ale také s patřičnou úctou jej rozvíjet. Étos doby raných devadesátých let minulého století, kdy vznikala nová univerzitní pracoviště mimo velká centra a mezi nimi postupnými kroky i ústecká fakulta umění a designu, je aktuální dosud.

Tento kraj potřebuje pro svůj nový rozvoj nejen průmysl, ale nezbytně i kulturní zázemí, vysokou úroveň designérské a umělecké tvorby, které do něj vnášejí otevřenost, myšlenkovou a estetickou kvalitu, nabízejí schopnost nacházet nové odpovědi, odvahu pouštět se na neprobádané cesty. Fakulta tedy současně plní svou roli nejen jako jedna z vysoce kvalitních uměleckých škol v rámci českého vysokoškolského vzdělávacího systému, ale vzhledem ke své lokaci také jako zásadní umělecko-průmyslová instituce aktivně působící směrem k veřejnosti. Prakticky od počátku své existence je fakulta intenzivně budována v úzkém propojení s veřejnými výstavními

aktivitami, zejména Galerií Emila Filly, později Armaturkou a nyní s vlastním Domem umění Ústí nad Labem. Už od svého vzniku spolupracuje s průmyslovými firmami a podniky. Sebevědomě vstoupila do mezinárodního kontextu a řada jejích absolventů dnes patří mezi uznávané autority v designu, fotografii a umění. Tvůrčí energie, kterou se dnes fakulta představuje v podobě výročního projektu **Mo(nu)mentální topografie**, tak nejen potvrzuje charakter excelentního pracoviště univerzity, ale zároveň poskytuje platformu pro reflexi. Na jejím základě začíná rozvrhovat étos nový – svou misi pro novou generaci, která ponese odpovědnost za střet ideálů a reality v tomto kraji.

Mo(nu)mentální topografie V šesti kapitolách

Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem si v tomto roce připomíná 25. výročí založení vysokoškolských uměleckých studií na univerzitě a samozřejmě také v Ústí nad Labem. V rámci oslav tohoto výročí fakulta pořádá tvůrčí a výstavní projekt nazvaný **Mo(nu)mentální topografie**, zaměřený na průzkum témat, která se z různých úhlů dotýkají specifík místa, kde působí – města Ústí nad Labem a přilehlého regionu. Tématem výroční výstavy může obvykle být ohlédnutí do minulosti, nebo naopak načrtnutí vize budoucnosti. Pedagogové, studenti, absolventi fakulty, ale i přizvaní hosté se pokoušejí v rámci tohoto rozsáhlého projektu o obojí, když si v prostředí, které ztratilo vlastní minulost, kladou otázku, co z našich aktuálních činů má potenciál stát se historií, na kterou budou pokračovatelé navazovat. V tomto uvažování se samozřejmě nesoustředí na sebe či na pořadatelskou instituci. Důraz více kladou na zodpovědnost vůči společnosti, která je obklopuje. Chtějí hledat, pojmenovávat a prostřednictvím různorodých typů uměleckých realizací také vizualizovat vybrané, dle jejich názoru podstatné a inspirativní činy vrstevníků, kteří se tady – v Ústí nad Labem a jeho okolí – snaží přispět k akceleraci života jednotlivců i celé komunity.

Není přitom nezbytné se při takovém zacílení nutně soustředit na tzv. velké dějiny – naopak často inspirativnější mohou být zdánlivě malé příběhy. Vystavujícím jde o vyzdvížení a monumentalizování obyčejných gest, dílčích aktivit zaměřených na konkrétní komunitu, jednoduchých rozhodnutí něco změnit a pro tuto změnu také něco obětovat. A protože „oslavují toto místo“, hledají jako témata příběhy spojené s jeho minulostí a přítomností. Kladou si vlastně otázku, zdali mezi námi jsou „hrdinové“, které respektujeme pro to, co dělají pro nás a pro všechny okolo nás.

Médium ani technika v takovém rozhodování nejsou důležité –
– monumentem mohou být socha či objekt v galerii nebo na náměstí, obraz, portrétní fotografie, videoreportáž, intermediální instalace, internetová aplikace, knížka, komiks nebo billboard, váza, kus nábytku či interiérová realizace. Podstatná je citlivost k okolí, chuť zabývat se jeho minulostí, přítomností i možnou budoucností, touha nalézat a potkávat jeho hybatele –
– ne-obyčejné sousedy posedlé vášní nenechat věci jen tak být a zlepšovat okolní svět k všeobecnému prospěchu. A právě tato perspektiva pohledu umožnila umělcům, designérům i teoretikům ze všech kateder Fakulty umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně zapojit se do chystaných přehlídek. Specificky, s ohledem na zprvu teprve lehce naznačená témata, se tak v postupně se vyjasňujících koncepcích všech participujících kurátorských týmů začaly během celého roku 2018 vynořovat představy a tvůrčí vize designérů skla, keramiky i textilu, návrhy interiérových i produktových realizací, vizuály grafických designérů, fotografické koncepty i projekty z oblasti nových médií, stejně jako zvukové instalace a další formy netradičních, mnohdy také interdisciplinárních tvůrčích postupů.

Výstavní projekt **Mo(nu)mentální topografie** je vzhledem ke své šíři rozkročen do různých institucí působících v Ústí nad Labem, byl ve svých dílčích výstupech připravován odlišnými kurátorskými týmy a zaměřil se na velice různorodá témata, vždy však v konkrétní rovině či v komplexním myšlenkovém kontextu ukotvená hluboko v rýhách tohoto kraje a života jeho obyvatel. Dům umění Ústí nad Labem se pod kurátorským vedením pedagoga fakulty Jánose Szoboszlai a studentů navazujícího magisterské studijního oboru Kurátorská studia

v rámci výstavy **Topografie naděje – Crystallized** soustředil na aktuální reflexi historických událostí spojených s rokem 1968, a to především z perspektivy dramatických společenských vln oscilujících mezi póly naděje a entuziasmu, či naopak zklamání a deziluze, přičemž na pozadí dějin zároveň otevírá otázky spojené se současnými projevy oslabování demokratického uspořádání společnosti.

Galerie Emila Filly Ústí nad Labem uspořádala v kurátorské koncepci pedagogů Evy Mrázikové a Anny Vartecké a doktoranda Pavla Matouška projekt **Zastřená topografie – Poutníci nad mořem mlhy**, jehož obsahový rámec tvoří téma mlhy a zamlžení, které je ovšem na půdorysu výstavní prezentace nahlíženo z velice diverzifikovaných hledisek. Mezi nimi lze zmínit například vnímání mlhy coby meteorologického fenoménu, ostatně mlžné dny k Ústí nad Labem odedávna patří, nebo jako metafory romantizujícího životního pocitu, znejasňování a překrývání individuální či kolektivní paměti a v neposlední řadě zesilování manipulativních společenských stereotypů.

V prostorách Muzea města Ústí nad Labem našly svoje místo především dvě studentské prezentace, přičemž v komplexní instalaci **Topografie nápravy – Příběh kostela** se kurátorka a pedagožka fakulty Vendula Fremlová soustředí na představení dlouhodobého projektu směřujícího k rekonstrukci a oživení interiéru kostela sv. Mikuláše v Petrovicích, který realizuje ve spolupráci s ateliérem Design interiéru, vedeným prof. Janem Fišerem. Dlouholetý pedagog fakulty a teoretik designu Jaroslav Polanecký potom v muzeu prostřednictvím výstavy **Topografie budoucnosti – Design a umění na cestě** načrtl vizi budoucnosti

tvůrčího směřování fakulty a především také možnosti, jak by umělecké usilování jejich studentů a absolventů mohlo akcelerovat rozvoj společnosti.

Výstava **Topografie pozornosti – Zpřítomnění** připravená pedagožkou Lenkou Sýkorovou, doktorandem Viktorem Čechem a absolventkou fakulty Martinou Johnovou pro ústeckou Galerii Hraničář se zaměřuje na reflexi dynamických změn v komunikaci a sociálním životě uprostřed zásadních technologických posunů, které charakterizují aktuální transformaci globálního světa. Koncepce výstavy k těmto změnám přistupuje s porozuměním, ale zároveň si klade otázky nad jejich limity a naši schopností eliminovat některé jejich negativní dopady.

Vedle institucionálních prezentací projekt **Mo(nu)mentální topografie – Po stopách města** expanduje rovněž do veřejných prostor města Ústí nad Labem, kde se ovšem prostřednictvím devíti uměleckých realizací věnuje širším historickým tématům spojeným s tzv. osmičkovými výročími, reprezentovanými roky 1918, 1938, 1948 a 1968. Cílem této části projektu připraveného pedagogem Michalem Kolečkem a doktorandem fakulty Jurajem Čarným je připomenout historickou perspektivu rozloženou mezi vznik Československa a pád komunistického režimu v roce 1989, přičemž jednotlivé realizace se zaměřují na napětí mezi velkými dějinami a jejich místními projevy a také zcela individuálními – tedy na půdorysu města Ústí nad Labem a jeho bezprostředního okolí.

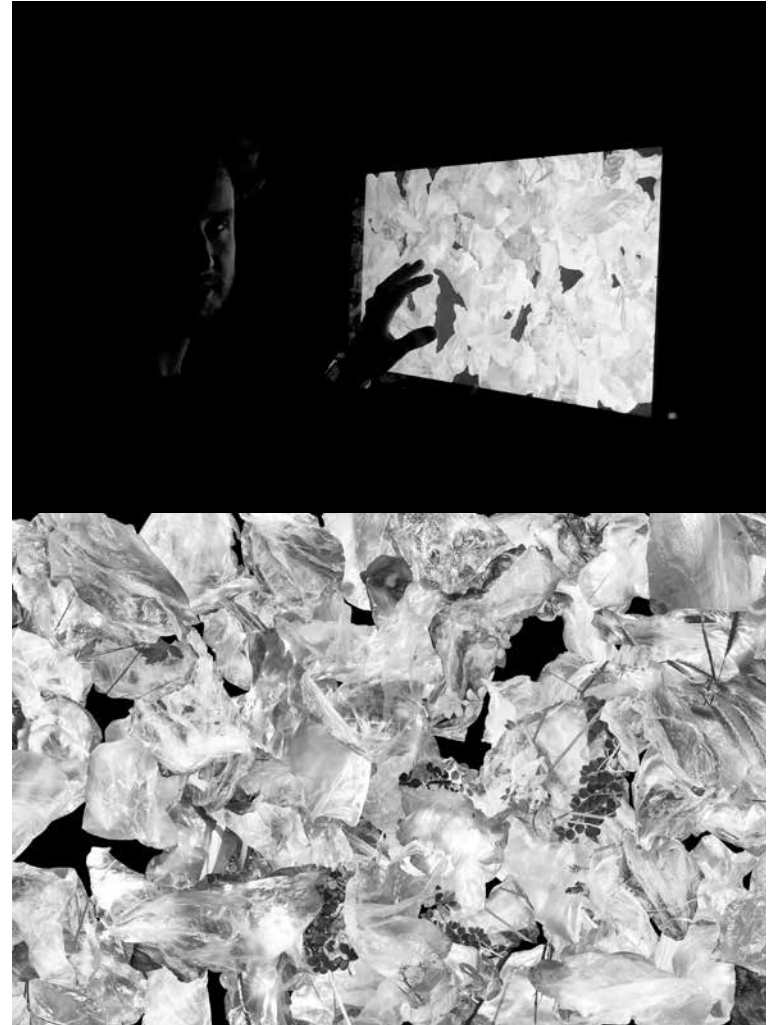
V širokém zapojení pedagogů, studentů a absolventů a ve spolupráci s řadou externích vystavujících, ale také s mnoha partnery a podporovateli, se tedy Fakulta umění a designu

Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v rámci 25. výročí založení uměleckého školství v Ústí nad Labem otevírá svému okolí, aby obohatila kulturní život komunity, ve které je pevně ukotvena, a nastínila kontury vlastního tvůrčího potenciálu a aktuální existence v širším společenském kontextu. Uprostřed dynamických změn společenských, politických, ekonomických i technologických tak fakulta demonstruje svoji otevřenost vůči budoucímu vývoji a rozhodnost ve věci respektování základních principů demokratického společenského uspořádání, aby potvrdila svůj respekt k trvalým hodnotám přítomným v poslání univerzitního prostředí – tedy úctě vůči pravdě, vědění a společenské zodpovědnosti.

Výstavní projekt nabízí širokou škálu pohledů na současnou společnost v kontrastu s historií a konkrétně s kritickým rokem 1968. Díla vytvořili umělci studující i vyučující na Fakultě umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně.

Současná společenská a politická situace je mnohdy nazývána krizí demokracie. Krizí si naše společnost prošla mnohokrát v historii například i v roce 1968, jehož padesáté výročí si letos připomínáme. V takových dobách vystali hrdinové, jedinci, kteří drobnými i velkými kroky bojovali proti potlačování demokracie. Jejich činy byly výsledkem krystalizace osobnosti pod tlakem nedemokratické oprese. Dnešní doba také vytváří tlak, hledají se noví hrdinové. Co to ovšem znamená být dnes hrdinou? Co to znamená být individuem v dnešním světě? Jsme svědky poklesu důvěry lidu v instituci demokracie. Politický, ekonomický a kulturní systém tradičních liberálních demokratických států se transformují, a to nejen ve státech postkomunistického bloku. Tato transformace se projevuje skrze extremismus, centralizaci, radikální pravici, putinismus, erdoganismus, naslouchání populistickým projevům politiků. Současný ideologický rámec výše zmíněných problémů integruje neonacionalismus a xenofobii do společnosti. Tradiční lidské hodnoty, jako jsou dobrá vůle, solidarita, altruismus, služba komunitě, nepatří do zásad každodenního života. Nahlížíme na tuto problematiku s otázkami: Jak lidé vidí výše zmíněné hodnoty, jak nesou jejich proměnu? Co jsou zásady nové generace? Jak může jedinec vzít do svých rukou odpovědnost vůči společnosti a komunitě a jejich budoucnosti?

Kurátoři

János Szoboszlai a studentky oboru Kurátorská studia:
Kateřina Fuciková, Karla Hlaváčková, Ekaterina Kačalová,
Aneta Krutská, Anna Zemanová

Umělci

Otýlie Diatková	Alexandra Naušová
Radek Jandera	& Simona Patelisová
Polina Khatsenko	Jan Prošek
Pavel Kopřiva	Marie Scheerbaumová
Jan Krtička	Kateřina Šichanová
Petr Kubáč	Magdaléna Šťastníková
Josef Málek & Eva Pacalová	Karim Tarakji
Pavel Matela	Marie Wolfová
Klára Míčková	

dům umění
ústí nad labem

Dům umění Ústí nad Labem

Klíšská 979/129,
Ústí nad Labem

Út-So 10-18

www.duul.cz

Vstup volný, galerijní animace pro školy 20 Kč,
komentovaná prohlídka 10 Kč, pedagogický doprovod zdarma

Zastřená topografie

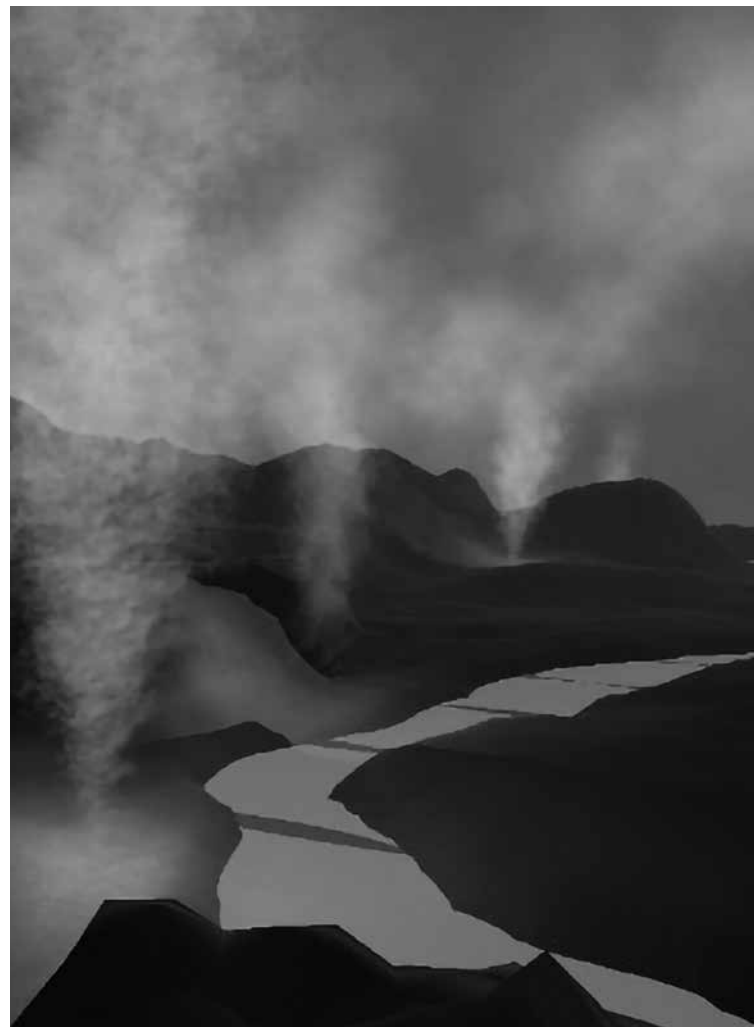
Poutníci nad mořem mlhy

Výstava | Galerie Emila Filly

Koncept mlhy je základním východiskem výstavy a představuje významový prostor mezi viditelným a neviditelným, myšleným a hmatatelným, logem a chaosem. Vzdáleně také navazuje na duchovní a myšlenkový prostor romantiků, kteří se na přelomu 18. a 19. století museli vyrovnávat se změnami kulturních, sociálních, ekonomických i politických podmínek. Umění zralého novověku bylo pevně ukotvené v autentické zkušenosti s touto existenciální změnou, která byla vnímaná jako dramatická událost i nositelka krize. Působí však také jako počátek zpochybňování předchozích ideálů a cílů umění. Estetický program německého romantismu vycházel právě ze zážitku krize na úsvitu moderní doby, spojovaného s osvícenstvím. Jeho významným důsledkem byla modifikace člověka zohledňující individualitu a právo na rovnost a svobodu za cenu ztráty vzájemnosti a obecného smyslu života. Pozvolné opouštění duchovních a metafyzických jistot vystřídalo osvícenské nadšení z pokroku a z racionálního, taxonomického přístupu k přírodním a fyzikálním procesům. Symbolem konfrontace spiritualizované a mytizované přírody s progresivní industrializací a pokrokem je zde právě mlha, jejíž nestálý potenciál může destabilizovat náš pohled, vnímání i vědění. Mlžná clona obrušuje ostré hrany věcí, zahaluje jasné horizonty krajiny nebo překrývá a rozostřuje fakta. Může se stát neproniknutelným filtrem překrývajícím myšlenkový a konkrétní materiální svět, tušené a viděné.

Vybraná díla se dotýkají určitého aspektu, volně vázaného k aktualizaci tohoto starého rozporu, který právě v oblastech Podkrušnohoří, Českého středohoří a na česko-německém pohraničí inspiroval a podněcoval tvořivé múzy mnohých

významných umělců (Caspar D. Friedrich, J. W. Goethe, Ludwig van Beethoven, F. Chopin, K. H. Máchá). Kurátorský koncept však také bere v úvahu aktuální, sofistikovanější prizmata mlhy, související s vizuálním smogem, informačním šumem nebo třeba mentálním rozostřením nejdříve post-humanistické, později post-faktické doby.

Vnitřní rozpor mezi melancholií každodennosti a fascinací přírodními zákony, anebo naopak umělým prostředím člověka se jeví jako stále aktuální tematická oblast. Touha postihnout věci odlišně, než je rozumově zjevné a nevyhnutelné, neustálé hledání odvrácené strany věcí a její metafyzické kvality rezonují v monumentální, výrazově i obsahově střídme a barevně desaturované kresbě **Jitky Svobodové**. Podobně se i **Silvie Milková** snaží ve svých fotografických cyklech zachytit vědomí nestálosti běžné skutečnosti a dočasnosti významů. Neklid, dynamické drama světla a stínů, gestická živelnost temné malby, to jsou prostředky, kterými **Jakub Špaňhel** již tradičně sakralizuje věk techniky, digitalizace a virtualizace. Enigmaticky pozlacená noční benzinka jako subverzivní symbol moderní doby nebo bytostné nestálosti pokroku nutí: „člověka této doby(...) k meditaci na prastaré téma: čas jsou peníze“.^[4] V určitém smyslu se tu však projevuje lhostejnost postmodernismu k času. Ten už není vzácným zbožím, minulost není „přežitá a vyšlá z módy“ a směřování k zářné budoucnosti jako by už nebylo tak fatálně důležité. Čas je vnímaný s určitým odstupem, lehkostí, je zbavený dramatu a umělci se vyrovnávají s vlastní

^[4] In: OLIČ, Jiří. *Monografie Jakuba Špaňhela, Arbor vitae, GVU DU v Ostravě, 2011, s. 29–30.*

minulostí i s obecnými dějinami v rovině individuální zkušenosti: **Bo Yang** časové fragmenty minulosti zmrazuje fotograficky i fyzikálně v krychli ledu, a materializuje tak plynutí svého času. **Natalie Witkin** modeluje a zas bourá poschodí vlastních domovů, což můžeme číst jako terapeutickou snahu o odlehčení fenoménu nutnosti neustálých změn a nebo jako pokus o synergii dekonstrukce a rekonstrukce osobní i kolektivní paměti. **Tereza Kabůrková** narušuje topografickou věcnost ústeckých vedut mlžnou clonou vzpomínky, její fotografie jsou záznamem návratu do míst v srdci, ne na mapě.

Zastřená topografie prezentuje pohled cloněný individuální mírou odmítání vidět věci tak, jak se racionálně a logicky jeví. A to i v případě umělce, vědce a konstruktéra v oblasti amerického raketového výzkumu, **Franka Maliny**, který svoje experimenty inspirované světem moderní vědy a astronomie přenášel do výsostně imaginativního, světelně kinetického systému nazvaného Lumidyne. Skleněné oblačné soustavy **Lady Semecké** jsou sice záznamem nízkofrekvenčních vibrací a svojí vizualitou referují o způsobu šíření vln prostorem, na druhou stranu vyjadřují snahu autorky zachytit nekonečně proměnlivé formy mraků jako mimořádný transcendentní zážitek setkání s přírodními jevy. Nejmladší generace prezentovaných autorů potom samozřejmě téma výstavy ohledává skrze nejnovější technologická média a zaobírá se symbolem mlhy ve smyslu světelného smogu (světelný objekt **sourozenců Pošových**, interaktivní počítačová simulace **Klárky Mičkové** nebo videoinstalace **Ondřeje Plachého**). V současnosti oblíbenou techniku videomappingu najdeme v projektu **Štěpána Kováře**, který digitálně generovaný kouř promítá na těla již

dávno nefunkčních komínů, a znovu tak zviditelňuje tyto architektonické monolity industriálního prostředí, v němž se Galerie Emila Filly nachází. Střetávání historického a současného příběhu pak můžeme odhalovat v textově fotografické instalaci **Michaely Thelenové**, exkluzivních objektech **Miroslava Haška** (oba pracují s historickým podtextem krajiny Sudet) nebo ve vícevrstevnaté instalaci skupiny studentů (**Petr Kubáč, Anna Minářová, Alexandra Naušová a Václav Nosek**), v níž je použit originál téměř zapomenutého ústeckého malíře počátku dvacátého století **Ernesta Neuschula**, a která tematizuje nejen vztah současného umění k vlastní historii, ale také vztah originálu a citace, respektive situaci vnímání uměleckého díla divákem a jeho pozici ve společnosti.

Všechny tyto aspekty jsou navíc zohledněny v koncepci expozice výstavy, která záměrně pracuje s celkovým prostorem galerie tak, aby divák pomyslně mohl odkrývat jednotlivá místa na mapě výstavního konceptu, podobně jako by se rozptýlovala mlha nad krajinou. Upřednostnění tematického hlediska odpovídá také trans-generační zastoupení autorů a autorek z řad studentů, absolventů a pedagogů ústecké umělecké fakulty. Výběr byl však dále doplněn o širší přesahy do současné české umělecké scény, jež pomáhají vytvořit autonomní celek, který se může vztahovat k prostoru, ve kterém žijeme, k našim představám a vnímání či k naší historii i budoucnosti.

Kurátoři

Pavel Matoušek, Eva Mráziková, Anna Vartecká

Umělci

Miroslav Hašek
Tereza Kabůrková
Svatopluk Klimeš
Zdeněk Košek
Štěpán Kovář
Petr Kubáč & Anna Minářová
& Alexandra Naušová
& Václav Nosek & Ernest
Neuschul
Frank Malina

Klára Míčková
Silvie Milková
Ondřej Plachý
Jan a Johana Pošovi
Lada Semecká
Jitka Svobodová
Jakub Špaňhel
Michaela Thelenová
Natalie Witkin
Bo Yang

Galerie Emilla Filly

Jateční 1588/49,
Ústí nad Labem

Út–Pá 10–18
So 13–17

www.gef.cz

Vstup volný, galerijní animace pro školy 20 Kč, komentovaná prohlídka 10 Kč, pedagogický doprovod zdarma

Kostel bez střechy byl dlouhou dobu zvláštním symbolem příhraniční obce Petrovice. Symbolem vykořeněnosti, přervané tradice, existence bez vztahu k místu, prostředí, minulosti. Jako by ani nebyl kostelem. A přece to stále byla kulturní památka a církevní stavba. Barokní kostel sv. Mikuláše, jehož střecha se roku 1988 propadla, byl zastřešen až v roce 2015. Interiér však dosud nese výrazné stopy devastace éry komunismu – chybí podlaha, z původního kůru zůstala jen torza sloupů, vybavení kostela až na pár předmětů zcela chybí (částečně bylo rozvezeno do jiných kostelů, částečně rozkradeno nebo zničeno). Obec Petrovice se snaží postupnými kroky kostel obnovit a přetvořit v multifunkční kulturní centrum. Ve snaze otevřít diskusi k problematice možných podob interiéru a mobiliáře kostela kurátorka Vendula Fremlová oslovila ateliér Design interiéru FUD UJEP, jehož studentky a studenti toto téma řešili jako klauzurní práci v zimním semestru 2017/2018 pod odborným vedením prof. Jana Fišera a Štěpána Rouse. Práci studentů můžeme vnímat jako zásobník myšlenek, vizí, možných cest, kam by se podoba kostela mohla vyvíjet. Současně je tato problematika řešena i na obecní úrovni – kurátorka občany Petrovic pravidelně informovala prostřednictvím článků o vývoji projektu, lidé z Petrovic a okolí se mohli s návrhy seznámit na výstavě návrhů přímo v kostele v květnu a červnu tohoto roku a v neposlední řadě bylo vybráno 5 projektů, které budou již nyní zahrnuty do projektové dokumentace a postupně, v dalších fázích obnovy kostela, budou realizovány.

Výstavní projekt Topografie nápravy v Muzeu města Ústí nad Labem je vizuální metaforou devastace regionu severních Čech a reflexí její postupné proměny, nápravy. V multimediální

instalaci se uplatňuje ústřední motiv kostela bez střechy, jehož prostor je utvářen jen obvodovými zdmi a pohledem na nebe. Protipólem tohoto odkazu k nedávné minulosti jsou vybrané návrhy mladých designérů, myšlenky aktivizující kulturní i občanský prostor.

Kurátorka

Vendula Fremlová

Umělci

Jana Brandtlová
Jaroslav Červený
& Pavla Špásová
Anna Hrubá
Pavel Kopřiva
Aneta Krupková
Maria Poliaková
Lucie Řeřichová

Magdalena Spanilá
Markéta Špačková
Filip Švácha
Dominika Ungrová
Karolína Vorlíková
& Marie Zouharová
Michal Zábranský

Muzeum města Ústí nad Labem

Masarykova 1000/3,
Ústí nad Labem

Út-Ne 9-18

www.muzeumusti.cz

Vstupné 50 Kč, zlevněné 30 Kč, rodinné 100 Kč,
školní skupina 30 Kč, předškolní skupina 10 Kč

Čas je ve sféře výtvarného umění, užitého umění a designu mnohoznačným faktorem. Poplatnost době vzniku díla hraje důležitou roli v mnoha ohledech, stejně jako jeho nadčasovost. Některá umělecká díla, designérské kreace či výtvořitého umění dokonale charakterizují epochu, ve které vznikly. Díla jsou podmíněna a ovlivněna vývojem a dobovým stavem civilizace obecně. Svým způsobem ji formují, definují, ilustrují, charakterizují a reprezentují. Někdy stačí krátký pohled na grafický list, lampu, architektonické dílo, kus nábytku nebo sochu, ne-li průmyslový výrobek, aby je znalec zkušeným okem správně zařadil do příslušného období, často dokonce s přesností dekády. Pro méně zasvěcené je časovost charakteristických atributů historických artefaktů pomyslnou orientační tabulkou, kterou lze i bez explicitního datování uchopit intuitivně.

Zároveň jsou však umění a design svébytným strojem času umožňujícím pohyb kupředu i vzad. Dávno zapomenuté podněty jsou aktualizovány. Styly a kánony prošlých staletí jsou recyklovány a interpretovány, přehodnocovány a zavrhovány, nebo naopak vyzdvihovány. Vše v závislosti na kreativité a záměru tvůrců. Někteří umělci a designéři se od minulosti programově i intuitivně distancují, jiní se od ní inspirovaně s pochopením odrážejí. A zastánci obou přístupů velmi často předjímají budoucnost nebo ji přímo svým vizionářstvím (a v neposlední řadě i pragmatismem) vytvářejí. Projekt Topografie budoucnosti nabízí pohled na mapování vizuálních a materiálních trendů a tendencí nacházejících se za horizontem současnosti. Součástí tvorby umělců a designérů vždy bylo předjímáním nebo přímo určování budoucího vývoje, který může mít mnoho podob a alternativ. Spektrum přístupů jednotlivých tvůrců je široké;

od čirého vizionářství k pragmatickým úvahám o fungování světa blízké či vzdálenější budoucnosti.

Výstava v Muzeu města Ústí nad Labem představuje více než tři desítky studentů, absolventů a pedagogů FUD. Těžištěm výstavy jsou práce vzniklé na katedře designu (design produktů, interiérů a keramiky) a katedře užitého umění (textil, sklo a přírodní materiály). V expozici se uplatnila i tvorba grafických designérů z katedry vizuální komunikace a díla vytvořená na katedře elektronického obrazu. Návštěvník výstavy se může seznámit se současným potenciálem fakulty a zhlédnout např. kolekce oděvů, hi-tech produktů, sklářské experimenty nebo instalace s přesahy do oblastí vizuálního umění a pokročilých technologií. Některá z futuristicky pojatých děl byla koncipována a vytvořena přímo pro tuto výstavu.

Kurátor

Jaroslav Polanecký

Umělci

Erik Bartoš

Radek Brezar

Jaroslav Červený

Klára Dlouhá

Ilona Dragoeva

Grafický design II

Petr Hák

Dziana Harneichuk

Pham Huy

František Hůla

Kateřina Jouklová

Aleš Kachlík

Petra Kmošťáková

Pavel Kopřiva

Štěpán Kovář

Filip Krampal

Marcel Mochal (LLEV)

Alexandra Naušová

& Simona Patelisová

Josef Oubrecht

Martin Opl

Lucie Oplíšťilová

← Josef Oubrecht, Disk Škoda, 3D tisk, fotografie Jiri Dvorák

← Nick Dvořáková, Svět za 25 let, interaktivní oděv, fotografie Jaroslav Polanecký

Simona Pekařová
 Mariia Poliaková
 Anna Rauferová
 David Síla
 Martin Švanda
 Tom & Nick

Dmitriy Tsybenko
 Patrik Vanický
 Josefína Vávrová
 Tomáš Vrána
 Alex Yakoubouvsckaya
 Anežka Závadová

Muzeum města Ústí nad Labem

Masarykova 1000/3,
 Ústí nad Labem

Út-Ne 9-18

www.muzeumusti.cz

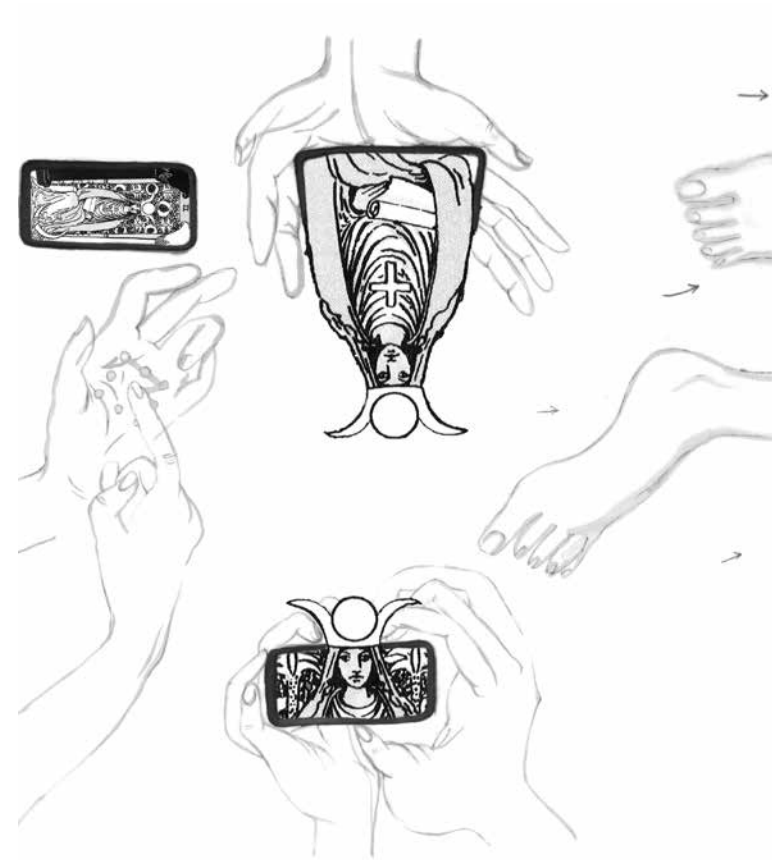
Vstupné 50 Kč, zlevněné 30 Kč, rodinné 100 Kč, školní
 skupina 30 Kč, předškolní skupina 10 Kč

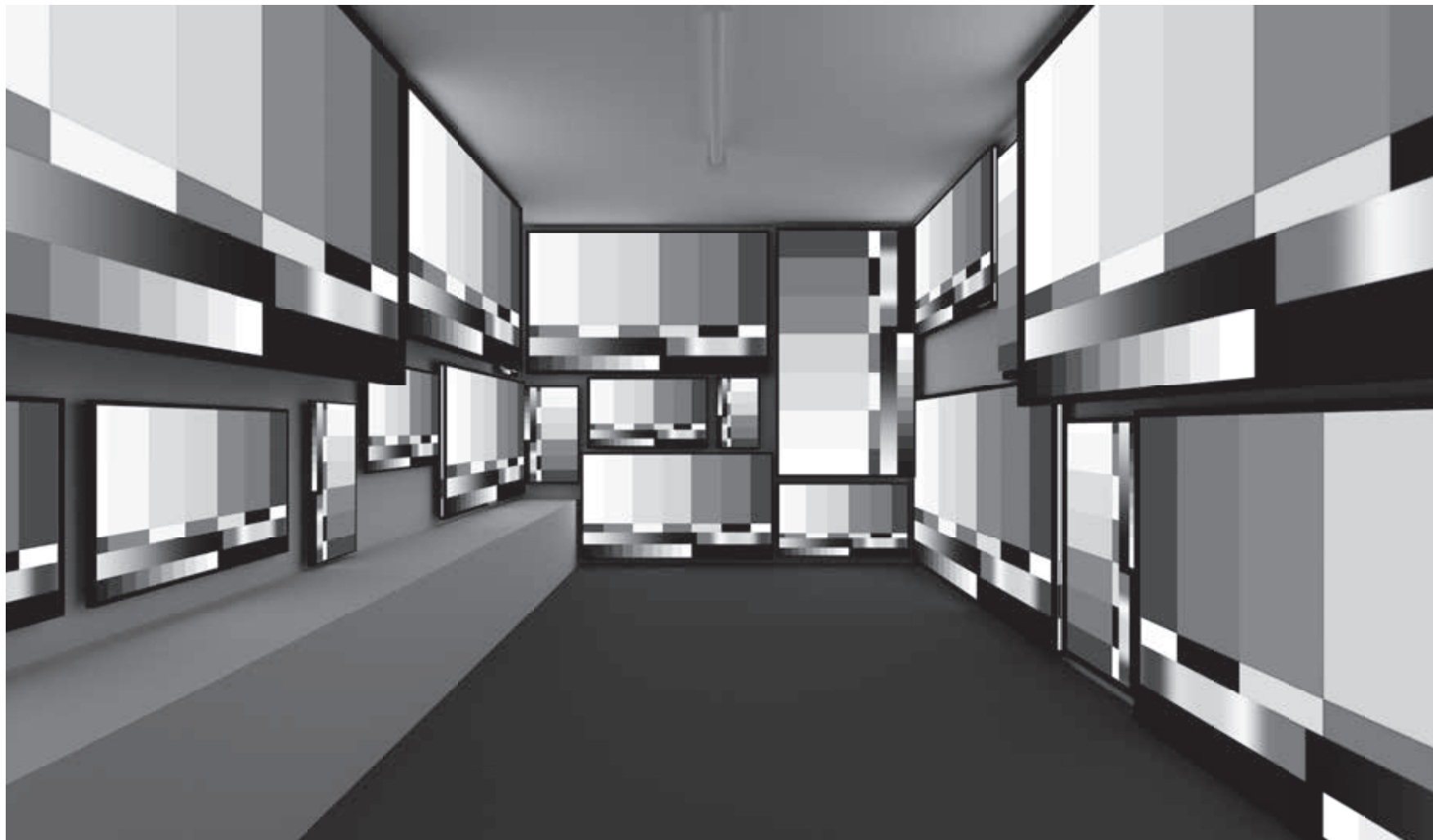

Výrazným současným tématem se stala duševní hygiena v prostředí, které je snad ve všech oblastech života prostoupeno digitálními technologiemi. Vedle mnoha zdravotních problémů, způsobených neustálou technologickou akcelerací moderní i současné společnosti, přibyla s nástupem systematické digitalizace lidských životů a jejich propojení s virtuálními vizuálními rozhraními i řada dalších. Spolu s řadou syndromů spojených s napojením lidské pozornosti na tato interface a stejně tak s dalším roztržštěním naší pozornosti, jež už není jen neustále zkoušena větší rychlostí a množstvím nabízených počitků, se začal vyskytovat i fenomén potřeby „Digitální hygieny“. Řada lidí dnes trpících třeba neurózou či depresí si neuvědomuje, že psychohygiena je nutností jakéhokoliv životního stylu a především toho současného, který nás každodenně zavaluje informacemi. Hygienu je tedy nutné chápat především z pohledu prevence. Duševní nemoci a poruchy chování se stávají novou „epidemií 21. století“. Lidé se potýkají především s novými druhy psychosociálních rizik, jako jsou atypické způsoby a nejistota zaměstnání, problematické sladění pracovního a rodinného života apod.

Současná výstava reflektuje onu dvojnásobnou polohu, s níž dnes řada lidí uniká do virtuálního prostředí svých přístrojů, a která se pohybuje mezi pozitivně chápanou relaxací a problematickou imerzní prokrastinací. Živý program v průběhu několika měsíců představí obsahovou osu událostí zaměřenou na aktuální témata spojená s dnešní globální epidemií duševních nemocí a pokusí se najít způsoby, jak o nich mluvit, sdílet je a přicházet s praktickými způsoby využití volného času. Prevence vzniku duševních poruch zaměřená na biologicky

relevantní mechanismy a léčba pomocí alternativních, snadno dostupných metod je zcela jistě jedním z důležitých témat budoucí psychiatrické péče. Jednou z možností je modifikace životního stylu. Životní styl, jako např. složení stravy, fyzická aktivity, kvalita spánku, sociální aktivity, světelný režim a mnohé další, spoluovlivňují lidskou psychiku. Prevence a komplexní léčba duševních poruch včetně modifikace životního stylu představují jednu z cest, jak zkvalitnit zvládnání psychických obtíží.

Kurátoři

Viktor Čech, Lenka Sýkorová, Martina Johnová

Umělci

Daniela Dostálková
Josef Málek
Andrea Mikysková
Karim Tarakji

Zdeněk Svejkovský
Adéla Součková
Jonáš Strouhal
Adéla Waldhauserová

HRANIČÁŘ

Galerie Hraníčář

Prokopa Diviše 7,
Ústí nad Labem

Út–Pá 13–19

Ne 13–18

www.hranicar-usti.cz

Vstup volný, komentované prohlídky 20 Kč,
galerijní animace 30 Kč

Veřejná část výstavy **Mo(nu)mentální topografie** pořádaná s podtitulem **Po stopách města** se soustředí na umělecké intervence v prostorách města a její tematický rámec tvoří takzvaná osmičková výročí, přičemž propojuje oslavy „pěťadvaceti let“ Fakulty umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem se symbolickým kontextem celebrace stoletého jubilea od založení Československa v roce 1918. Takto zacílený projekt klade důraz na posílení a prohloubení kolektivní společenské a kulturní paměti prostřednictvím realizace devíti monumentálních komplexních uměleckých instalací. Jednotlivé intervence jsou inspirovány klíčovými historickými okamžiky, volněji či zcela adresně spojenými s daty 1918, 1938, 1948 a 1968, a integrují ústecké prostředí do širších národních a mezinárodních souvislostí ve formě akcentace konkrétních místních osobností či událostí, které reprezentují průnik velkých dějin a často subjektivizované lokální historie.

Kurátoři projektu i participující umělci přitom obrazejí svůj zájem směrem k vyjevování diskrepance politických a společenských procesů ve formě uměleckých realizací akcentující dynamiku veřejného prostoru zcela konkrétní lokality – města Ústí nad Labem a komunity lidí v něm žijících. Jejich situaci však lze vnímat jako symptomatickou pro tu část střední Evropy, která ve 20. století radikálně změnila svůj charakter v důsledku politických rozhodnutí spojených se světovými válečnými konflikty. Tato posouvaná nebo odsunutá, totalitními režimy deformovaná Evropa – a v jejím středu i naše město – je stále determinována pocitem ztráty a její současní obyvatelé v mnoha ohledech dosud nedokázali překonat pocit

nejasné nepatřičnosti, který ohrožuje integritu society. Není jistě náhoda, že v aktuálním společenském diskurzu v rámci Evropské unie lze vysledovat defektní posuny směrem k neliberalním a často rovněž vypjatě nacionálním politickým systémům právě ve většině těchto zemí, přičemž otázka ideologizované a manipulované interpretace minulosti nezřídka sehrává jednu z klíčových úloh v procesu jejich etablování.

Existence v hodnotovém vakuu, nemožnost porozumět a plně se ztotožnit s tím, co mne obklopuje, neopodstatněný pocit permanentního ohrožení, to vše jsou principy, které v konečném důsledku v tomto kontextu spoluprodukují ostrakizovanou identitu Ústí nad Labem. Jeho veřejný prostor je přitom stále – často jaksi současné realitě navzdory – určován architektonickými nebo uměleckými symboly obsahově i výrazově spojenými se záměrně potlačovanou minulostí, která směrem k dnešku koncentruje kombinovanou frustraci vítězů i poražených minulostí. Mnohé z přímých monumentů, které byly direktivně spojeny s konkrétními historickými událostmi či osobnostmi, sice byly v rámci různých ideologických běsnění demonstrativně zničeny, avšak funkční urbanistická struktura konkrétních mikrolokací, specifická významotvorná složka reprezentativních architektur či zdánlivě skrytá ideologická úloha sochařské výzdoby správních budov či kulturních stánků i dnes podvědomě spoluurčují vnímání a hodnotovou orientaci veřejných prostranství.

Zároveň je ovšem patrné, že dnešní komunita právě v souvislosti s nedostatečným sebevědomím, s neschopností

pojmenovat vlastní identitu, nežřídka fatálním způsobem rezignuje na socio-kulturní reprezentaci. Přítomnost tedy v jistém smyslu v tomto posunutém prostředí postrádá potenciál postavit se minulosti a s respektem k ní definovat svůj nový význam. Úlohu oficiální kulturní reprezentace jasně spoluurčující charakter společenského diskurzu i společně sdíleného veřejného prostoru tak v rámci projektu **Mo(nu)mentální topografie** – **Po stopách města** doplňují autonomní subversivní umělecké intervence současných umělců reagující na palčivá témata, která determinují schopnost komplexní společenské sebereflexe. Jako by se jejich metaforický narativ přirozeně otevíral subjektivním zkušenostem, uvolňoval skrze estetický prožitek prostor pro nezbytnou katarzi a svým způsobem rovněž usnadňoval uvádění partikulárních otázek spojených s historií a současností tohoto místa v kontextu konkrétních lidských osudů do širšího povědomí.

Ambicím umělců a autorů koncepce tohoto projektu i umělců je tedy bezesporu iniciace pohledu do symbolického zrcadla, v němž se snad mohou odrážet dějiny města Ústí nad Labem v podobě, v jaké byly prožívány jeho minulými i současnými obyvateli. I proto byla myšlenka připomínky klíčových historických událostí spojených s existencí Československa od prvopočátku koncipována do veřejného prostoru, aby s aktuální uměleckou reflexí známých i pozapomenutých událostí i jednotlivých lidských osudů byli konfrontováni jak obvyklí návštěvníci galerijních a muzejních institucí, tak i lidé, kteří z různých důvodů návštěvy kulturních stánků obvykle nevyhledávají.

Od prvních úvah o podobě tohoto mezigeneračního skupinového vystoupení pedagogů, studentů i hostů Fakulty umění

a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně bylo více než zřejmé, že ústecký osmičkový rok, má-li být autentický, musí být ukotven v několika paralelních interpretačních rovinách dosud vypjatě vnímaných událostí. Mezi základní rysy dějin našeho regionu totiž ještě v nedávné minulosti bezesporu patřilo i záměrné zkreslování či zatajování faktů, respektive nacházení i zcela protichůdných, navzájem se popírajících významových rovin, které nekorespondují s tím, jak bývají události, jichž se tyto prameny a výklady týkají, vnímány ve zbytku republiky. Prostřednictvím dočasných pomníků ve formě diskurzivních uměleckých děl se tedy projekt **Mo(nu)mentální topografie** – **Po stopách města** v konečném důsledku zaměřuje nejenom na reflektování historie, ale také na samotné oživení veřejného prostoru Ústí nad Labem a posílení sebeidentifikace obyvatel i jejich sounáležitosti s městem, ve kterém žijí.

Kurátoři

Michal Koleček, Juraj Čarný

Umělci

Jiří Bartoš

Zdena Kolečková

Jiří Kovanda

Otis Laubert

Pavel Mrkus

Ilona Németh

Markéta Oplištilová

Michaela Thelenová

Robert Vlasák

Veřejný prostor města Ústí nad Labem

Přístup bez omezení

Čísla 1–9 v mapě

V polovině osmdesátých let 20. století snad již nikdo nepochyboval o nerealizovatelnosti komunistického snu v pevném područí Sovětského svazu. Normalizace společnosti sice byla po srpnové okupaci v roce 1968 během několika málo let „úspěšně“ dokončena, avšak režim prezidenta Gustava Husáka se soustředil na pragmatické budování takzvaného reálného socialismu. I v tomto období se ale vládnoucí strana při různých příležitostech snažila ve veřejném prostoru prosazovat komunistickou ideologii, která však již byla zcela odtržena od skutečného fungování tehdejšího státu. V Ústí nad Labem se vhodná příležitost pro upevnění oficiální politické doktríny i posilování „nové“ identity českého pohraničí naskytla před polovinou osmdesátých let 20. století při příležitosti plánované výstavby nového sídla Krajského národního výboru Severočeského kraje v centru města.

K realizaci tohoto úkolu byl vedením kraje povolán místní autor Miroslav Houra, jehož osud do jisté míry zosobňuje poválečné dějiny Sudet. Narodil se ve středních Čechách a do Ústí nad Labem přišel po pražských vysokoškolských studiích na umístěnku na učitelství v roce 1955. V druhé polovině šedesátých let se v pozici vysokoškolského pedagoga, působícího na místní Pedagogické fakultě, zapojil do demokratizačního procesu. Po okupaci byl vyloučen z komunistické strany i ze zaměstnání. Později se v rámci normalizace podrobil sebekritice a především v průběhu osmdesátých let 20. století provedl na severu Čech řadu oficiálních a ideologicky jasně podmíněných zakázek.

Na předem určeném pylonu nově budovy Krajského národního výboru Houra realizoval monumentální mozaiku, která byla uvozena první větou z tehdejší československé ústavy – Všechna moc v Československé socialistické republice patří pracujícím lidu – a tendenčně interpretuje dějiny českého pohraničí od raného středověku až po tehdejší současnost. V nekonečném pásu v hieratické perspektivě tohoto díla defilují zástupy postav odkazujících k mýtu národních dějin prosazovaném komunistickou ideologií, přičemž zásadní pozornost je soustředěna na rozvoj dělnického hnutí a také na poválečnou hospodářskou a ekologickou exploataci místního životního prostředí. V četnosti exponovaných figur a politickém balastu se ovšem zcela ztrácí opravdový smysl lidské existence a její bazální provázanost se skutečnými dějinami a principy, které její bytí činí smysluplným.

Série billboardů, kterou pod názvem **Mozaika | Das Mosaik | מוזיקא** realizoval Jiří Bartoš, kriticky reaguje na manipulativní interpretaci dějin přítomnou v této monumentální blasfemii, když se zaměřuje na to, co v Hourově příběhu chybí. Autor nejprve celou plochu tohoto veřejného díla detailně fotograficky zdokumentoval a následně prostřednictvím animačních nástrojů intervenoval do pořízeného digitalizovaného záznamu. Při zachování původního stylu a uměleckého rukopisu Jiří Bartoš doplnil příběh mozaiky o v komunistickém režimu, a často i dnes, zamlčované události, které ovšem fatálním způsobem ovlivnily nejenom naši minulost, ale v mnoha ohledech i žhavou přítomnost. Na lineárních pásech billboardů se tedy jako by připraveny vstoupit do Hourovy falešné apoteózy objevují

záběry odsunů místních obyvatel, které v pohraničních oblastech orámovaly začátek a konec druhé světové války, spontánní vítání příchodu jednotek wehrmachtu do Sudet v roce 1938, násilí a bezpráví v pekle koncentračních táborů pro nepřátele totalitního státu v jáchymovských uranových dolech v padesátých letech 20. století či bezmoc a vztek protestujících proti obsazení Československa sovětskou armádou v roce 1968. Teprve s těmito symboly se narativ mozaiky rozevírá ke komplexnímu uchopení významu místa, které společně sdílíme, aby napomohl k jeho objektivní interpretaci a rovněž snad alespoň částečně posílil sebevědomí naší identity čelící aktuálním výzvám.

Michal Koleček

Dílo Zdeny Kolečkové se obrací k intimní formě prožívání dramatické historické události, kterou bezesporu bylo obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968. Tento akt bezprecedentní mezinárodní, ale také individuální agrese byl intenzivně a bolestně reflektován absolutní většinou tehdejších obyvatel. Pocit ponížení a znásilnění v kontrastu s předcházejícím, poměrně krátkým obdobím relativní svobody, spojeným s obrodným procesem tzv. pražského jara, vyvolal jednoznačné reakce a veřejnou angažovanost. Lidé se vymezovali vůči okupantům reprezentovaným především Sovětským svazem a jeho armádou. Ve společnosti náhle dominovaly pocity sounáležitosti, subjektivní blízkosti, sdílené statečnosti a úcty k mravním hodnotám. Zdálo se, že pevnost takového široce sdíleného postoje nemůže být narušena, když navíc byla v mnoha případech potvrzena nejvyšší obětí ve vzdoru proti nepřátelským silám.

Stejně jako v jiných českých a moravských městech a obcích také v Ústí nad Labem se obyvatelé spontánně společně i každý sám za sebe postavili na tichý, a přesto přesvědčivý odpor proti agresorům. I zde si okupace vyžádala lidský život Petra Fridricha, který se pokusil zastavit postupující jednotky vlastním tělem a byl při tom zachycen a usmrčen tankovým pásem. A také v Ústí nad Labem protestující demonstrovali podporu tehdejšími politickým reprezentantům v čele s Alexandrem Dubčekem a naopak rezistenci vůči uchvatitelům symbolizovaným Leonidem Brežněvem. Jména těchto politiků po mnoha letech tu a tam nacházíme na zdech domů a továren, kam byla v extatických dnech srpna 1968 s láskou či nenávistí zaznamenávána tehdejšími hrdiny ulice a později zakonzervována pod novými vrstvami omítky.

Po období euforie a vzájemnosti v odporu však rychle přišlo vystřízlivění a nekonečná série kompromisů, ústupků, selhání a zrad. Co platilo včera, bylo „nutné“ záhy popřít. Dřívější statečnost najednou v nové situaci působila jako hloupost a zatvrzelost. A přece se našli ti, kteří neslevili z vlastních požadavků, nepodvolili se a přijali závazek v podobě společenské a profesní perzekuce. Výzva k tomu, aby odvolali, přitom nezřídka byla provázena výsměchem, výhrůzkami, ponížením a vyobcováním ze společnosti.

Zdena Kolečková se v díle nazvaném **Před půlstoletím** nechala inspirovat jak stále ještě patrnými nápisy z roku 1968 vystupujícími z fasád budovy spořitelny na Mírovém náměstí a jednoho ze skladišť v Tovární ulici, tak také osobní vzpomínkou na osudy rodinných příslušníků za nastupující normalizace. Vlnící se linearita jejího objektu upomíná na dramatické zvraty v našich dějinách i v životech jejich zcela konkrétních hrdinů. Dobro a zlo, vzdor i rezignace se v záhybech autorčina díla spojují a vytvářejí podmanivé memento statečnosti i selhání našich předchůdců. V jeho prohlubních se ovšem zároveň skrývají otázky směřující k současným křižovatkám, na kterých se ocitá společnost i každý z nás tváří v tvář destrukci hodnot přítomných i ve spontánním vzednutí obyvatel Československa proti okupantům v srpnu 1968.

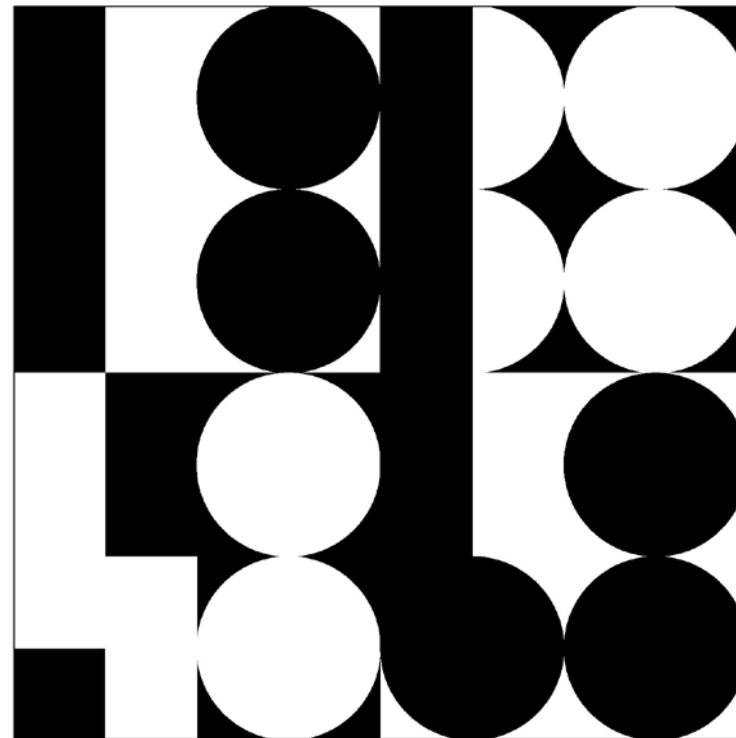
Michal Koleček

Československá vlajka byla v Ústí nad Labem vztyčena až 11. prosince 1918, a to za asistence vojenských jednotek nově vznikajícího státu. Tomuto aktu ovšem předcházela celá řada dramatických událostí, neboť většinové, německy mluvící obyvatelstvo se po rozpadu Rakouska-Uherska obávalo o svoji budoucnost a žádalo o právo na sebeurčení. K tomuto účelu také byla v říjnových dnech ustanovena samosprávná provincie Deutschböhmen, jejímž cílem bylo připojení Sudet k německé říši. Po postupném zklidnění situace a definitivním převzetí veřejné správy československými úřady se především ve dvacátých letech 20. století zdálo, že bude opět obnoven široce akceptovaný a po staletí fungující model soužití Čechů a Němců v tomto prostoru.

Nové a nevídané fangle se v ústeckých ulicích začaly objevovat v důsledku ničivé hospodářské krize a v souvislosti s nástupem nacismu v sousedním Německu před polovinou třicátých let. To se ostatně projevilo i v politickém životě města, neboť v parlamentních volbách v roce 1935 v něm již zcela přesvědčivě zvítězila otevřeně proněmecká a totalitární Heinleinova Sudetoněmecká strana. Standarty s hákovým křížem potom veřejný prostor na čas opanovaly v říjnu 1938, kdy bylo české a moravské pohraničí na základě Mnichovské dohody čtyř velmocí odevzdáno hitlerovskému státu.

Po osvobození Československa spojeneckými silami se vedle státních vlajek začaly stále častěji vyvěšovat také prapory rudé signalizující směřování tolik zkoušeného národa do područí komunistické ideologie a Sovětského svazu. Ve dnech definitivního potvrzení tohoto nezadržitelného tendování – na konci února 1948 – se ovšem v samotném Ústí nad Labem zdánlivě

↑ Jiří Kovanda, 1918, 1938, 1948, 1968, 2018, textilní objekt, variabilní rozměry, archiv autora

nic dramatického nedělo, neboť boj o poválečnou budoucnost této části republiky byl již dávno rozhodnut ve prospěch nastupujícího totalitního režimu, což mimo jiné potvrdily i volby do Národního shromáždění v roce 1946, ve kterých komunisté v místních okrscích slavili drtivé vítězství.

V jiném kontextu a s opětovně nalezeným symbolickým významem zaválaly československé vlajky nad hlavami protestujících v Ústí nad Labem stejně jako v celé republice ve dnech její srpnové okupace armádami Varšavské smlouvy v roce 1968. Na mnoha z těchto revoltujících praporů se také objevila krev demonstrantů, kteří čelili vojenskému ataku pouze odvahou, vírou ve správnost svého konání a neústupnou hrdostí. A odkaz na jejich oběti i oběti předchůdců bojujících s červenomodrobílou trikolorou v srdci ve válkách a střetech, které provázely vznik a historii našeho státu, jistě zazněl i v radostném třepetání vlajek nad hlavami obyvatel při znovunabytí svobody a demokracie v roce 1989.

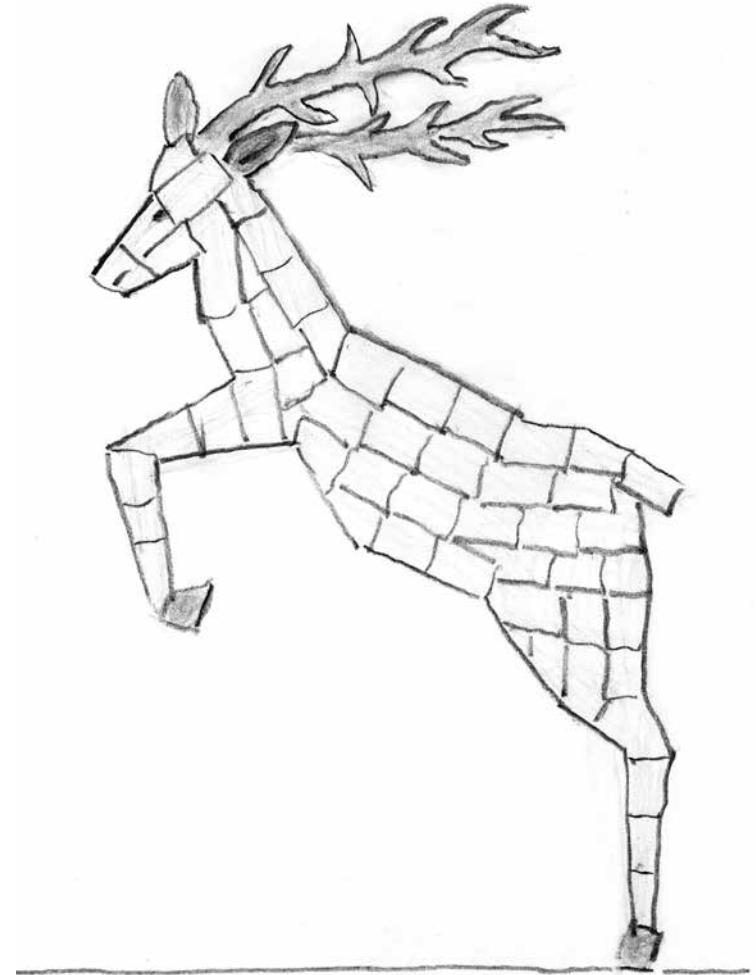
Nenápadná umělecká intervence Jiřího Kovandy nazvaná **1918, 1938, 1948, 1968** otevírá prostor pro rekognoskaci pozornosti, citlivosti a představitosti diváků – obyvatel města – – tváří v tvář ještě neidentifikovaným praporům umístěným na signifikantních pozicích, tedy v místech spojených se slavnostní a reprezentativní funkcí. Autor přitom ve svém projektu vědomě osciluje mezi významy a tradičními kategoriemi vlajek, které lze rozčlenit na symbolické, signalizační či dekorativní. Jeho vlajka ovšem na první pohled vypadá jako dekorativní a její černobílá kompozice složená z geometrických tvarů snad ze všeho nejvíce připomíná abstraktní obraz. Ve skutečnosti ji však tvoří číslice 18, 38, 48 a 68, a navíc je umístěna v lokacích primárně

určených pro symbolické zástavy. Její zdánlivá nepatřičnost – – navzdory primárnímu dojmu – vyvolává otázky spojené s tím, co vlastně je jejím obsahem a jak její pozice koresponduje s významem místa, kde je prezentována. Posiluje tak citlivost diváků ke vnímání vlastního okolí a projevům nebezpečných společenských a politických změn či zvrátů, jejichž průvodní znaky se vždy v minulosti prosazovaly nenápadnou a plíživou vizuální okupací veřejného prostoru.

Michal Koleček

Dynamický hospodářský rozvoj Ústí nad Labem, který postupně expandoval od poloviny 19. století a nadobro změnil charakter tohoto původně lokálního města i celého jeho okolí, byl spojen s několika zásadními společnostmi a také rodinnými podniky. Asi nejvýrazněji mezi nimi figuruje familie Schichtů, která sice na střekovské straně Labe zahajuje svoji výrobu až v roce 1882, ale o to rychleji se její původní závody na výrobu svíček, mýdla a tuků rozrůstají o další sortiment a různé nezbytné doprovodné provozy. Její důležitost pro místní prostředí ovšem není spojená pouze s průmyslovou aktivitou, neboť Schichtové se postupně zasloužili o budování města prostřednictvím investic do života svých pracovníků. Zřídili podnikovou knihovnu, postavili dnes bohužel zdevastované střekovské lázně s bazénem a podobně jako zlínský podnikatel Baťa se věnovali kvalitní bytové výstavbě pro zaměstnance, když pro ně postupně vybudovali tři sídlištní komplexy. Samostatnou kapitolou je také fakt, že některé jejich výrobky se staly jakýmsi synonymem města a šířily povědomí o něm i za hranicemi státu. A nejednalo se pouze o dnes již ikonické mýdlo s jelenem, ale také například o kosmetické výrobky Elida, jedlý tuk Ceres či prací prášek Radion.

Sortiment Schichtových závodů se soustřeďoval především na potravinářské a drogistické zboží pro všechny vrstvy obyvatel. Jejich produkty tedy byly opravdu rozšířené a především v meziválečném období přítomné doslova v každé československé domácnosti, k čemuž přispívaly i originální reklamní strategie využívající nejnovější soudobé komunikační prostředky, především filmové médium. O popularitě výrobků ze Schichtovky mimo jiné svědčí i to, že jméno původních majitelů zmizelo z názvu ihned po válce znárodněného podniku až v roce 1951.

Jako by se v tomto pevném poutu firmy se svými spotřebiteli zrcadlily myšlenky Johanna Schichta, který v obdivu k dílu a duchovnímu odkazu L. N. Tolstého v jednom ze svých dopisů napsal: „Nenutit své bližní, aby pro nás vyráběli zbytečné nebo dokonce škodlivé věci. Pokud možno co nejvíce vyrábět a co možná nejméně spotřebovat. Žít tak, abychom si mohli na konci říci: Ty jsi měl podíl na pokroku lidstva.“

Právě mýdlo s jelenem – jednoduchý, levný, spolehlivý a nepostradatelný pomocník každé hospodyňky – se stalo tématem i vizuální inspirací pro dílo Otise Lauberta nazvané **Jelen „Čistý skok“**. Autor přitom vycházel ze vzpomínky, z představy uvězněné kdesi v jeho mysli, ve které je tento výrobek jaksi napořád přítomen a spojen s atmosférou rodinného zázemí. Rozhodl se přitom svůj osobní memoár, jenž ale bezesporu sdílí s tisíci generačních souputníků, monumentalizovat ve formě stylizované sochy odkazující k jemnému reliéfu zvířete, vymodelovanému na povrchu každého kusu tohoto pracovního prostředku. Laubertův téměř třímetrový kolos, jehož tělo je sestaveno z hladkých a typickou vůní disponujících kostek dnes již opět vyráběného mýdla, v ladném skoku překonává propastnou vzdálenost mezi zaprášenou historií jednoho grandiózního podnikatelského úspěchu a hledáním naší aktuální identity na pozadí pocitů, vjemů, pohybů a letmých doteků připlouvajících k nám z vlastního, tu a tam se laskavě rozevírajícího podvědomí.

Michal Koleček

② OTIS LAUBERT: - JELEN „ČISTÝ SKOK“
OZAJISTNĚ. UŠÍ PŮTYA HNUŤ ŠE DO HNEDOU
KOŽOU, KOPYTĀ TAK ISTO. KOPYTĀ MAJÚ BYŤ
Z DREVA. PAROHY NAVRÁTĀ PRI KORENI A DNŤ
ZAVRÁTĀT ŽELERNE TYČKY 2-10 MM. HRUBKY,
KTORÉ SA POLOVICOU DĹŽKY 15-20 CM VSYŤ
DO HLAVY / DREVENEAJ JELEŇA, POLOVICOU
DO PAROHOU.

ČAVOST HRUBÁ
KOŽA FARBA
PODOBŇA
KOPYTĀ M,
PAROHOU.

MÝDLÁ V PRÍPADE POTREBY / ZÁHYBY TELĀ
PÍLIŤ NA POLOVICU. MÝDLÁ SÚ V PŮVOD-
NOM STAVE A FARBY.

AKE STABILITA JELEŇA NEDOSTATČNĀ
/ DVE ZADNĚ NOHY, MOŽNO POUŽIŤ ĎALŠĀ
PODPORNÝ SYSTĚM. / PRIZNANA' KOULĀ
TYČKA. SOKEL / KOU, BĚTÓN ?/. MIESTA KDE
SA MÝDLÁ NEDOTKNŮ CELOU ČASŤOU, MOŽNO
POUŽIŤ VYPLŇUJÚCU ZMOTU.

/ POLYURETĀNOVĀ PENA, MONTÁŽ-
NĀ, ĚI INÝ MATERIĀL / POUČH
POTOM FARBIŤ DO ODTIEŇA
MÝDIEL.

I přes dramatické zvraty fungování komunity v Ústí nad Labem, které byly logicky provázány se širším dobovým národním a mezinárodním kontextem, se místní oficiální politické uspořádání vyvíjelo a proměňovalo poměrně pomalu a po dlouhá období zůstávalo překvapivě stabilní. Až do poválečného vyhnání v letech 1945–1947 tvořili významnou většinu obyvatel zde po staletí usazení sudetští Němci, a tomu také odpovídala podpora jednotlivých politických stran. V prvních obecních volbách v novém Československu v roce 1919 v Ústí nad Labem i v přilehlých, tehdy ještě samostatných obcích, které se později staly jeho součástí, přesvědčivě zvítězila německá sociální demokracie. Takový výsledek jistě nebyl vzhledem k industriálnímu charakteru této postupně vznikající aglomerace a početnému dělnickému obyvatelstvu žádným překvapením. A sociální demokraté, v čele s dlouholetým starostou Leopoldem Pözlzem, si v městské radě zachovali rozhodující vliv až do léta roku 1938, tedy téměř až do připojení Sudet a s nimi i Ústí nad Labem k nacistickému Německu v důsledku Mnichovské dohody. Nesvobodné, nacisty kontrolované doplňovací volby do říšského sněmu v prosinci toho roku potom manifestačně potvrdily „novou identitu“ místní komunity, přičemž jenom 123 hlasů se v jejich rámci odvážilo nesouhlasit s německou okupací. První, ještě alespoň částečně a na dlouhou dobu poslední demokratické volební klání po skončení druhé světové války v roce 1946 pro sebe v Ústí nad Labem jednoznačně získala komunistická strana a podobný výsledek se samozřejmě v nesvobodných volbách opakoval po celou éru její diktatury do roku 1989. Skutečně dynamickou volební soutěž tedy naše město zažívá až po sametové revoluci, když v ní nejprve dominovaly velké transformační politické strany,

především ODS a ČSSD, a postupně se rovněž začaly prosazovat menší lokální zájmové partaje a hnutí.

Tento zdánlivě poklidný historický vývoj politické mapy v Ústí nad Labem však zdaleka neznamena, že na jeho pozadí nedocházelo k celé řadě destruktivních, korupčních, skandalózních a nakonec i jenom směšných událostí, které často na dlouhou dobu negativně poznamenaly atmosféru existence místních obyvatel. Politika zkrátka nikdy a nikde nebyla pouze službou komunitě, ze které její protagonisté vzešli. Zároveň je ale potřeba připomenout, že i místní politické dějiny disponují celou řadou osobností, které se zásadní měrou zasloužily o rozvoj města a jeho hospodářského, společenského i kulturního života. Údělí voliče váhajícího před programy kandidujících stran a často trpce srovnávajícího tyto nevyhnutelné sliby s výsledky dosaženými v uplynulém období je jedním z archetypálních dilemat člověka žijícího ve svobodné společnosti. Nespokojenost s dosaženým a přirozené pochyby nad záměry a činy některých politických uskupení a jejich protagonistů by v nás však nikdy neměly převážit nad respektem k demokracii. Ostatně důsledků takové fatální deziluze a toho, co může znamenat příklon k zdánlivě jednoduchým totalitárním řešením, si musíme být právě v Ústí nad Labem, které si bolestně prošlo jak nacistickou, tak komunistickou nadvládou, bytostně vědomi.

Ve videoinstalaci Pavla Mrkuse, nazvané **Slot Machine**, která na kolemjdoucí vyzařuje z jedné z výloh, je lákavá i pokleslá aura politických stran reprezentována pableskující obrazovkou klasického výherního automatu. Na rotujících políčkách však potenciální nervózní gambler nekolektuje piktogramy

ovoce, jak je tomu běžné, nýbrž před ním defilují a různě se vzájemně konfrontují a konfigurují loga historických i zcela aktuálních partají, které zaujímaly tu větší a jindy menší roli v politickém systému města. Mrkusův imaginární automat je tedy jakýmsi strojem času, ignorujícím volební období a vytvářejícím nechtěná koaliční uskupení, která v náhodných spojeních otevírají často inspirativní možnosti interpretace dějin tohoto kraje. Každý z nás, kdo se chystá k sázce na některou z těchto lákavých značek, však musí počítat s tím, že zisk je založen na principu náhodných čísel, a tedy více než nejistý, ovšem vždy se hraje o budoucnost.

Michal Koleček

Projekt Ilony Németh vnáší do veřejného prostoru města Ústí nad Labem – tedy jakési pomyslné agory – důležitý prvek morálního apelu, který je zaostřen či zúžen do série velmi lakonických otázek. Ty se snaží vyprovokovat odpovědi kolemjdoucích náhodných diváků na kontroverzní témata podvědomě vytěsňovaná z jejich uvažování o okolním světě, ať už se jedná o rovinu obecnou (abstraktní či historickou), či rovinu ještě palčivější, subjektivní, založenou na reálných lidských příbězích či osobních mytologiích a blasfemiích. Projekt **Když...** se tak svým adresátům nepříjemně zadírá pod kůži, a to nejenom samotným obsahem autorčina tázání, ale též použitím vysoce sofistikovaných, vrstvicích se subverzivních strategií, spočívajících v opakovaném ataku pozornosti obyvatel města Ústí nad Labem, kteří mohou být s formami tohoto výtvarného díla konfrontováni v různých podobách a v rozmanitých situacích (série bannerů na fasádě Fakulty umění a designu, cyklus plakátů v průchodu poblíž hlavního nádraží nebo izolované postery na výleповých plochách). Stěžejním účelem této umělecké intervence tak nemusí být uspokojování představ recipienta o harmonii a záměrné nabuzení jeho libých pocitů. Dílo může stejně tak dobře splnit svůj účel prostřednictvím intenzivní direktivní komunikace s příjemcem a otevřít prostor pro diskusi a hledání jeho vnitřní integrity.

V projektu **Když...** tak umělkyně klade nemalé nároky na porozumění a schopnost sebereflexe, a to i s vědomím zneklidňujících reakcí, které otázky, jež klade, musí zákonitě vyvolávat. Snad jedinou emocí, která v tomto případě není očekávaná, je nezájem a apatie.

Ilona Németh na bannerech či plakátech rozmístěných po městě parafrázuje text německého protestantského teologa a odpůrce nacismu Martina Niemöllera, publikovaný po druhé světové válce. Étos spočívající v převzetí individuální spoluzodpovědnosti za nečinnost nebo nerozhodnost tváří v tvář útisku konkrétní skupiny obyvatel představuje jasnou volbu mezi preferencí společné rezignace na humanistické ideály či lidsky uvěřitelným, třebaš klopýtavým, ale v posledku odvážným a autentickým příběhem. Otázky vyrůstající z této disputace reinterpretované autorkou tak na půdorysu historického návratu do „osmičkových“ výročí i palčivě aktuálních příkladů perzekuovaných národnostních, náboženských či společenských minorit rozkrývají vábivost nejasného rozhraní mezi obavami a účelovostí, altruismem a sobectvím, strachem a zadostiučiněním, křivdou a přesvědčením i nenávistí a slaboštvím.

Na pozadí rasistických, nacionálních či sociálních předpokladů tak Ilona Németh rozkrývá devastující konsekvence uplatňování principů kolektivní moci a kolektivní viny i kontrast mezi osamocněním jedince či vydělené skupiny a euforií či alespoň zástupností příslušníka agresivního davu. Velmi citlivě tak v tomto díle prostřednictvím jakéhosi mentálního seismografu monitoruje posuny společenské akceptace v nedávné době ještě nepřipustných či na veřejnosti jasně odsuzovaných jevů. S ostrážitostí bychom tedy měli vnímat postoje kolemjdoucích k jednoduše formulovaným větám: *Když vraždili Židy, mlčel jsem. Když mlátili Romy, mlčel jsem...* Tyto mantry by si každý z obyvatel našeho doposud neusazeného regionu a města disponujících celou škálou negativních společenských jevů a pohnutou minulostí,

měl opakovat do úmoru už jenom proto, že oscilace mezi obohacujícími a devastujícími aspekty jinakosti se tu ve společenském povědomí promítá do bolestivého vyústění, v němž kromě cílových minoritních skupin trpí ztrátou vlastní integrity i viditelní agresori a tajemní, indiferentní přihlížející se postupně stávají jejich spoluviníky.

Michal Koleček

Most Dr. Edvarda Beneše v Ústí nad Labem byl postaven v letech 1934–1936 jako jeden ze symbolů váhy československého státu v Sudetech, které byly od nepaměti součástí českých zemí, ale byly obydleny převážně německy mluvícím obyvatelstvem, v dramatických souvislostech 20. století se stále více přikláněly k sounáležitosti s nedalekým a radikali-
zujícím se Německem. Tato stavba propojila centrum města se stále ještě nezávislou obcí Střekov, kde se pod patronací rodiny Schichtů intenzivně rozvíjela průmyslová výroba, ale zároveň expandovala městská zástavba. Most, který se rychle stal živou komunikační tepnou i symbolem hospodářského potenciálu Ústí nad Labem, v období před a po druhé světové válce v kontextu politického vývoje několikrát změnil název, když byl nejprve dedikován Edvardu Benešovi, poté Hermannu Göringovi, krátce znovu Edvardu Benešovi, následně řeckému komunistickému předákovi Nikosi Belojannisovi a nakonec opět Edvardu Benešovi.

Most slouží do dnešních dnů, i když jeho okolí na střekovské i ústecké straně prošlo celou řadou radikálních proměn, a je vnímám jako jedna z architektonických památek města. Spojuje obě jeho stále se rozrůstající části, je nepostradatelným dopravním uzlem, ale zároveň místem setkávání obyvatel a také tajemstvím opředeným bodem, kde především mladí lidé skuteč-
něj přes generace předávaný rituál, neboť přejít po vypjatém oblouku jeho nosného systému patří k iniciačním událostem místní mládeže.

Málokdo ovšem ví, že existence této stavby byla fatálně ohro-
žena na samotném konci druhé světové války, kdy ji ustupující

německé jednotky připravily k odstřelu, aby ztížily postup Rudé armády, která přes Ústí nad Labem rychle směřovala ku Praze. Osobní hrdinství ústeckého poštovního úředníka a za války příslušníka německého wehrmachtu Josefa Patze, který se v posledních dnech bojů rozhodl na vlastní nebezpečí odstranit z mostní konstrukce nálože a detonační systémy, bylo inicio-
váno jak jím pocitovanou nesmyslností dohasínajících váleč-
ných střetů, tak také jeho patriotismem a osobním vztahem k této stavbě. Patze bydlel na nedalekém střekovském nábřeží a přes most často i několikrát denně docházel do centra města.

Diskrétní, a přesto v jistém smyslu monumentální intervence Markéty Oplištilové, pojmenovaná **Lidské jednání**, se vztahuje k odvážnému gestu konkrétního člověka, který sabotoval nesmyslný rozkaz nadřízených, a uchránil tak pro město tolik důležitý most. Autorka interpretuje jeho písemnou vzpomínku na tuto událost, kterou do Československa v dopise zaslal v roce 1960 ze svého nového domova v tehdejší NDR, prostřednictvím lineárně umístěného textu, instalovaného ve formě vyplotrovaného tisku na dlouhé mostní zábradlí. Lidé přecházející přes řeku tedy mohou soustředěně vnímat vyprá-
vění zachránce této stavby, ale také se zhmotnělých memo-
árů mimoděk dotknout, když položí ruce na obrubu brlení. Nespektakulární zpřítomnění paměti a odvahy konkrétního člověka i historie mostu vnímané nezřídka v politickém kontextu posilují vztah obyvatel Ústí nad Labem k jeho monumentům, ale také k našim předchůdcům, kteří město vybudovali, a my ho v jejich dědictví užíváme a rozvíjíme.

Michal Koleček

*„přejde do práce.“ „Znal jsem všechny, od velitele mostu, po strážné. Der
 kaz. Baval jsem se s nimi často otevřeně a dozvěděl jsem se, kde leží dráty,
 d.“ „Byl teplý májový večer, s rukou na zábradlí jsem přemýšlel, že mož
 enal si prožitky k noci 7. května. Když dorazil domů, žena ho čekala s
 ní tvoje věc, celou válku se ti nic nestalo a teď dej pryč ruce od mostu!“
 ale já jsem se rychle vytrhnul a už jsem držel v ruce kladivo a izolační kleš
 áda z pošty Augusta Müllera, šel se mnou.“ „Který mám teď přestříhnout
 slyším přítele „Dej ruce pryč, co ti záleží na mostu.“ „Udeřil jsem do toho
 a síry se mi rozprskla do obličeje, do očí a na krk. Rychle jsem do toho mlá
 niny za druhým padaly do Labe. Po 30 minutách byla první komora prázd
 o prachu, potil jsem se a ta věc hrozně páčila na kůži. Oči mi hořely a mus
 Po krátkém vysvětlení se k nám přidal Adolf Rehn, poslal ženu pro silné
 tý si vzal jednu komoru a brzy bylo hotovo.“ Čeští kamarádi si napsali na
 ne“ Josef Patz v roce 1960 napsal dopis do redakce tehdejšího deníku
 stránkách popisoval záchranu mostu Dr. E. Beneše z roku 1945. Dopis*

Ústí nad Labem nikdy nedisponovalo uzavřenou a do jisté míry maloměstsky pevnou a po generace neměnnou strukturou obyvatel, a to jak z důvodu historického vývoje, tak svého geografického umístění. Proti tomu ovšem nabízelo vzrušující atmosféru metropole v pohybu, která neustále rozšiřovala svůj industriální potenciál, pulsovala v rytmu železniční a říční dopravy a nasávala nově příchozí hledající obživu a také zábavu po těžké práci.

Přesto i zde je možné hledat kořeny rodinných ság, těch malých a zdánlivě obyčejných i mocných, a záhy překračujících hranice místa, regionu i země. Potenciál města i jeho okolí, ze kterého do expandujících průmyslových podniků proudily surovinové zdroje, využily proslavené klany Mareschů, Petschků, Schichtů či Weinmannů, ovšem v jejich sousedství zároveň tvořily lokální dějiny tisíce dalších ústeckých obyvatel. I oni zde zapustili kořeny, žili obklopeni příbuznými a posilovali hrdost a pocit sounáležitosti místní komunity.

Navazovat na jejich odkaz je ovšem dnes složité, komplikovanější než v jiných regionech, kterými se s takovou silou neprohnal běs událostí spojených s druhou světovou válkou. Kontinuální vývoj městské komunity byl v Ústí nad Labem nenávrtně destruován odsuny českého obyvatelstva po obsazení Sudet v roce 1938, deportováním a následným vyvražděním Židů německým nacistickým státem, vyhnáním německé většiny v letech 1945–1947 a často živelným dosídlením, umocněným ještě nástupem komunistického režimu v roce 1948, který okamžitě zahájil bezprecedentní hospodářskou a ekologickou exploataci na původních obyvatelích „dobytého“ území.

I z těchto důvodů je objevování minulosti míst, ve kterých žijeme, jenom stěží možné interpretovat jako rekognoscaci pouze vlastních kořenů. Dichotomie toho, čím se sami přičiňujeme o poznání nás samotných, je napořád konfrontována s vědomím zodpovědnosti k těm, kteří v několika vlnách museli odejít bez naděje na návrat a zanechali zde odkaz a bohatství místa, jež nyní obýváme. V rámci tohoto nelehkého procesu se nezdá se setkáváme s projevy lidské aktivity – pamětihodnými činy či hmotnými památkami – které uvízly v mezeře vzniklé nepřítomností původních obyvatel. Chtěli bychom se na jejich příběh zeptat potomků, příbuzných, sousedů, pamětníků, ale není koho. Přesto na naši zodpovědnost k takovým odkazům nesmíme rezignovat a trpělivě a sebekriticky z nich musíme skládat mozaiky individuálních osudů, které vždy nakonec tvoří takzvané velké dějiny.

Podobně postupovala i Michaela Thelenová, která se ve svém díle pojmenovaném **Dar Bertý Richter** pokusila o prozkoumání pozadí jedné z individuálních donací ústeckému muzeu. Věnovanou památkou je živůtek svatebního oblečení Anny Richter z roku 1849, která byla manželkou majitele hostince Scheckenthal. Tento zavedený podnik stával v dnešní Pařížské ulici na místě, kde byla později v roce 1931 zbudována výrazná funkcionalistická budova s kavárnou Savoy, a dnes sídlí Raiffeisenbank. Autorka dohledala veškeré dostupné informace k tomuto daru, který učinila příbuzná Berta Richter, a rozhodla se, že nechá ušít přesnou repliku živůtku a využije ji pro fotografickou intervenci na místě bývalého hostince. Ve dvojici výsledných digitálních tisků umístěných na transparentní fólii ve výlohách banky Michaela Thelenová kombinuje

současnou realitu s příběhem darovaného oděvu. Jeho věrná kopie, zdokumentovaná jako oblečení dnešní obyvatelky města, je v třeskutém protikladu prostřednictvím digitální manipulace promítnuta do historického obrazu této lokality i do klotu jejího aktuálního intenzivního života. Fragmentární vzpomínka uchovaná v depozitu muzea se tak imaginárně vrací do vlastní minulosti i expanduje do přítomnosti, aby překlenula propast mezi těmi, co byli nuceni odejít, a námi, kteří jsme zaujali jejich místo.

Michal Koleček

Komunistický režim po převzetí moci v roce 1948 okamžitě integroval do svého světonázorového rámce i do státní politiky aspekty sovětského socialistického realismu. Ty v mnoha ohledech představovaly přímý protiklad místní umělecké a kulturní tradice a skrývaly v sobě jak odkazy na pokleslé klasicizující tendence, tak prvky totalitární ideologie akcentující kult souměřitelnosti pracujícího člověka a revolučních hrdinů. Současně se nově nastupující systém pokusil o ovládnutí symboliky veřejného prostoru a postupně z náměstí, ulic a navesí odstranil pomníkovou tvorbu, která se vázala k československé demokratické tradici. V souladu s oficiální propagandou potom představitelé komunistické strany etablovali základní ikonografické prvky navazující na dějiny komunistického hnutí a zároveň posilující nově vytvářený mýtus zemřelých vůdců.

V československém kontextu se vedle exportovaných herojů, především Lenina a do odhalení kultu osobnosti také Stalina, stal základní ikonou dlouholetý funkcionář komunistické strany a první komunistický předseda vlády a později prezident Klement Gottwald. Tedy člověk, který se ve vlastní mocenské praxi dopustil celé řady zločinů, a jehož podpis definitivně posvětil desítky politických vražd v rámci procesů s domnělými nepřáteli totalitního zřízení v první polovině padesátých let 20. století, a to včetně ženy – dlouholeté poslankyně Milady Horákové.

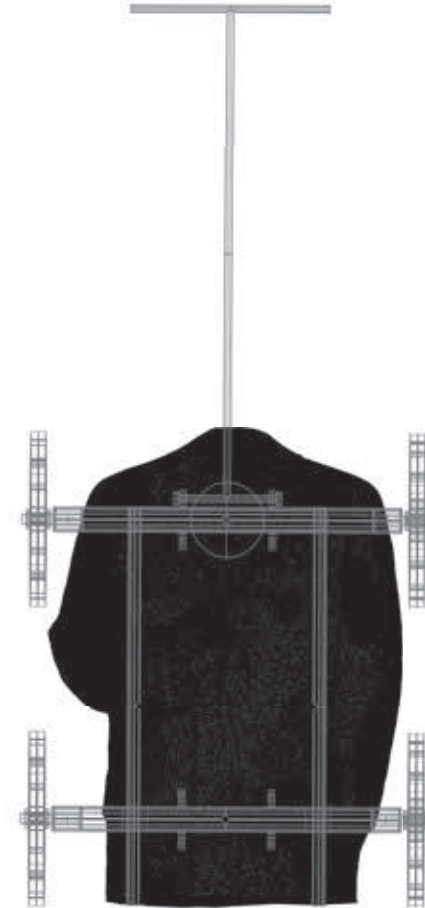
Podkrušnohorská aglomerace i její centrum v Ústí nad Labem představovaly jeden z ekonomických, ale také ideologických pilířů komunistického režimu mezi léty 1948 a 1989. Ve městě bez pomníků, kde došlo ke skutečně důslednému vymazání

veřejných odkazů k minulosti, a to především v souvislosti s historií místní, převážně německy mluvící society a jejím vyhnáním po druhé světové válce, bylo zřejmé potřeba opanovat uvolněný prostor novými symboly. Jedním z nich se v roce 1971, tedy v období nastupující normalizace, po násilném potlačení demokratizačních procesů spojených s rokem 1968, stal robustní pomník Klementa Gottwalda od sochaře Antonína Kalvody osazený v parku u městského muzea, v dnešních Smetanových sadech. Jeho spočinutí na tomto místě však nemělo dlouhého trvání, když byl v lednu 1990 stržen v důsledku sametové revoluce, která společně s ním smetla i komunistický režim.

Uměleckou intervencí Roberta Vlasáka, nazvanou jednoduše **Klement**, lze chápat jako disputaci nad naší minulostí a také jako sofistikované autorské gesto využívající strategii přivlastnění si a nové interpretace historického památníku. Autor v prostoru ústeckého západního nádraží vyzvedl fragment původní Gottwaldovy sochy, která byla odstraněna v euforii radikální změny politického uspořádání, naložil ho na soukolí, podvozek či snad stylizovaný mobilní katafalk a z hloubky zapomnění transportoval do středu našich současných životů – na Mírové náměstí, které je přirozeným centrem života města. Nepatřičnost torza této sochy, které původní ideologickou formu přesouvá směrem k archetypálnímu tvaru primitivních kultur, či dokonce abstraktní struktura modernistického uměleckého gesta, ostře koresponduje s aktuálními pohyby na politické scéně i v hlubinách společenského kvasu. Zdá se, že fragment totalitního hrdiny je připraven k definitivnímu převozu na „skladiště dějin“ či k nové aktuální inauguraci.

Michal Koleček

24. 10. Vernisáž

19.00 MUZEUM MĚSTA ÚSTÍ NAD LABEM
Slavnostní společné zahájení projektu
Mo(nu)mentální topografie

24. 10. Veřejně přístupné výstavy projektu Mo(nu)mentální topografie

VŠECHNY GALERIE + VEŘEJNÝ PROSTOR MĚSTA

24. 10. Setkání s umělci a kurátory

18.00 VEŘEJNÝ SÁL HRANIČÁŘ
Komentovaná prohlídka a společné setkání
s kurátory a umělci výstavy Topografie pozornosti

25. 10. Komentovaná prohlídka výstavy Topografie naděje

15.30 KAMPUS UJEP A DŮM UMĚNÍ ÚSTÍ NAD LABEM
Představení projektu umělce Radka Jandery
v budově rektorátu UJEP, následná komentovaná
prohlídka s kurátory výstavy doplněná o umělecké
performance

31. 10. Zvuk a sochy v městském parku

18.00 MĚSTSKÉ SADY
Procházka po Ústí n. L. doplněná performancí
od umělkyně Kateřiny Šichanové.
Sraz na autobusové zastávce Kampus odkud
společně půjdeme k pomníku obětem komunismu
v Městských sadech. Více informací na www.duul.cz

1. 11. Komentovaná prohlídka výstavy Mo(nu)mentální topografie

12.00 a 16.00 VEŘEJNÝ PROSTOR MĚSTA
Komentované prohlídky výstavy Mo(nu)mentální
topografie s kurátorem Michalem Kolečkem. Sraz
před budovou FUD, kampus UJEP

1. 11. Česko-německá diskuze

18.00 VEŘEJNÝ SÁL HRANIČÁŘ
Společná diskuze zabývající se aktuálními
otázkami spojenými s kulturou, jazykem
a vzájemnými vztahy mezi Čechy a Němci

3. 11. Domácí tisk

14–17.00 DŮM UMĚNÍ ÚSTÍ NAD LABEM
Sobotní výtvarná dílna pro rodiče
a děti i tvořivé dospělé

6. 11. Performance Svatopluka Klimeše a komentovaná prohlídka výstavy Zastřená topografie

16.00 GALERIE EMILLA FILLY
Osobní performance autora k tematice výstavy
Zastřená topografie a následná komentovaná
prohlídka s kurátorkami výstavy

- 7. 11. PRAHA směr ÚSTÍ:
Výlet za výtvarným uměním**
9.00
VŠECHNY INSTITUTE + VEŘEJNÝ PROSTOR MĚSTA
Speciálně vypravený autobus vás zdarma odveze z Prahy do Ústí i zpět na komentované prohlídky výstavního projektu Mo(nu)mentální topografie
-
- 7. 11. Komentovaná prohlídka výstavy Topografie budoucnosti a Topografie nápravy**
16–18.00
MUZEUM MĚSTA ÚSTÍ NAD LABEM
Komentovaná prohlídka s kurátory výstav
-
- 10. 11. Videomapping – workshop**
16–20.00
GALERIE EMILA FILLY + PROSTOR ARMATURKY
Workshop zaměřený na aktuálně oblíbené médium videomappingu s možností dozvědět se a vyzkoušet si reálné mapování
-
- 14. 11. Komentovaná prohlídka výstavy Topografie nápravy**
17.00
MUZEUM MĚSTA ÚSTÍ NAD LABEM
Komentovaná prohlídka výstavy Topografie nápravy s ing. arch. Stanislavem Flesarem (NPÚ)
-
- 14. 11. Videomapping**
18.00
FAKULTA UMĚNÍ A DESIGNU
Videomapping na budovu FUD

- 14. 11. Večírek**
20.00
VEŘEJNÝ SÁL HRANIČÁŘ
Večírek u příležitosti oslav 25 let FUD
-
- 16. 11. Festival ilustrace a komixu**
–
VEŘEJNÝ SÁL HRANIČÁŘ
- 18. 11.**
9.00
Víkendové setkání pro všechny, kteří milují kresbu a malbu ve všech jejích formách
-
- 20. 11. Komentovaná prohlídka výstavy Zastřena topografie**
16.00
GALERIE EMILA FILLY
Komentovaná prohlídka s kurátory výstavy
-
- 21. 11. PRAHA směr ÚSTÍ:
Výlet za výtvarným uměním**
9.00
MUZEUM MĚSTA ÚSTÍ NAD LABEM
Speciálně vypravený autobus vás zdarma odveze z Prahy do Ústí i zpět na komentované prohlídky výstavního projektu Mo(nu)mentální topografie
-
- 21. 11. Komentovaná prohlídka výstavy Topografie budoucnosti a Topografie nápravy**
16–18.00
MUZEUM MĚSTA ÚSTÍ NAD LABEM
Komentovaná prohlídka s kurátory výstav a následná performance ateliéru
Oděvní a textilní design FUD

24. 11. Procházka Tovární ulicí po nápisech v 68

14.00 TOVÁRNÍ ULICE ÚSTÍ NAD LABEM
Procházka s fotografiy a laickými archeology po graffiti nápisech z roku 1968 po Ústí nad Labem, zejména po Tovární ulici. Sraz před budovou nádraží Ústí nad Labem Západ
Více informací na www.duul.cz

27. 11. Básnický večer

16.00 GALERIE EMILA FILLY
Autoři, kteří se ve svém díle dotýkají mlhy.
Literární večer pod taktovkou básníka Radka Fridricha

29. 11. Duševní hygiena – Modré světlo

18.00 VEŘEJNÝ SÁL HRANIČÁŘ
Přednáška ve spolupráci s Národním ústavem duševního zdraví k tématu zařazení principů psychohygieny do životního stylu každého z nás

Speciálně vypravené regionální autobusy pro velké skupiny a pro školy s komentovanými prohlídkami k výstavnímu projektu Mo(nu)mentální topografie si můžete zdarma objednat na adrese iva.polanecka@ujep.cz nebo na telefonním čísle 737 603 810.

4. 12. Komentovaná prohlídka výstavy Topografie pozornosti

16.00 VEŘEJNÝ SÁL HRANIČÁŘ
Komentovaná prohlídka výstavy a performance pod vedením Adély Waldhauserové

4. 12. Filmový večer: Mlha

18.30 GALERIE EMILA FILLY
Promítání filmového díla Johna Carpentera: MIST

5. 12. Česko-německá diskuze

18.00 VEŘEJNÝ SÁL HRANIČÁŘ
Společná diskuze zabývající se aktuálními otázkami spojenými s kulturou, jazykem a vzájemnými vztahy mezi Čechy a Němci

6. 12. Komentovaná prohlídka výstavy Topografie naděje

16.00 DŮM UMĚNÍ ÚSTÍ NAD LABEM
Komentovaná prohlídka s kurátory výstavy doplněná o umělecké performance

V průběhu konání výstav najdete aktuální informace o otevírací době a vstupném na webových stránkách jednotlivých institucí. Vydavatel nenese odpovědnost za případné změny údajů uvedených v tomto průvodci.

Aktuální informace najdete na našich webových stránkách www.monumentalnitopografie.cz

A — F

1 — 9

A ——— F

1 ——— 9

A — F

1 — 9

Za realizaci výstav děkujeme

<i>Architektura expozic</i>	Richard Loskot, Jan Pfeiffer
<i>Produkce a organizace</i>	Jiří Bartoš, Adéla Bierbaumer, Ilona Dragoeva, Lucie Frajssová, Miroslav Hašek, Viktorie Chomaničová, Ondřej Janek, Martina Johnová, Martin Klomínský, Martina Lišková, Pavčina Loskotová, Tomáš Lumpe, Adéla Machová, Miroslav Matoušek, Stanislava Palečková, Tomáš Petermann, Iva Polanecká, Jana Stejskalová, Zita Šauerová
<i>AV technika</i>	Zdeněk Svejkský
<i>Instalace</i>	Luba Bakičová, Jiří Bartoš, Jan Löbl, Roman Šimek, Martin Verner, studenti FUD UJEP
<i>Grafické práce</i>	Adéla Bierbaumer, Magdalena Gurská, Aleks Hue, Veronika Opatrná & Oleg Zářecký, Tomáš Trnobranský
<i>Fotografie, video</i>	Jiří Dvořák a studenti katedry fotografie FUD UJEP

Děkujeme také všem dalším nejmenovaným dobrovolníkům.

Partneři projektu

Hlavní partneři

Fakulta umění a designu, Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem,
Dům umění Ústí nad Labem, Galerie Emila Filly, Muzeum města Ústí nad Labem,
Veřejný sál Hraničář, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR,
Ministerstvo kultury ČR, Ústecký kraj, statutární město Ústí nad Labem,
MO Ústí nad Labem – město, obec Petrovice

Sponzoři

Děkujeme firmě SCHICHT za sponzorování uměleckého díla Otise Lauberta.

Dílo Ilony Németh podpořily Fond na podporu umenia a Fond na podporu kultúry národnostných menšín.

Děkujeme pobočce Raiffeisen Bank v Ústí nad Labem za podporu uměleckého díla Michaely Thelenové.

Děkujeme firmě Tortuga Bay s. r. o. za podporu uměleckého díla Pavla Mrkuse.

Projekt Mo(nu)mentální topografie, podpořili: Ministerstvo kultury ČR, Ústecký kraj, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR v programu pro připomínku státních výročí v roce 2018 pro veřejné vysoké školy jako součást oslav Společné století.

MONUMENTÁLNÍ TOPOGRAFIE

Průvodce výstavním projektem Fakulty umění a designu
Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
konaném při příležitosti 25. výročí jejího založení

<i>Garanti projektu</i>	Michal Koleček, Pavel Mrkus
<i>Libreto a komisař projektu</i>	Michal Koleček
<i>Termín konání výstav</i>	24. 10. – 6. 12. 2018
<i>Autoři textů a kurátoři výstav</i>	Juraj Čarný, Viktor Čech, Vendula Fremlová, Martina Johnová, Michal Koleček, Pavel Matoušek, Eva Mráziková, Pavel Mrkus, Jaroslav Polanecký, Lenka Sýkorová, János Szoboszlai, Anna Vartecká, studentky oboru Kurátorská studia: Kateřina Fucsiková, Karla Hlaváčková, Ekaterina Kačalová, Aneta Krutská, Anna Zemanová
<i>Fotografie</i>	Jiří Dvořák, studenti katedry fotografie FUD UJEP, archivy umělců
<i>Editor a redakce</i>	Klára Mrkusová
<i>Jazyková korektura</i>	Renata Vykusová
<i>Grafický design</i>	Veronika Opatrná & Oleg Zářecký
<i>Písma</i>	Nudista od písmolijnny Suitcase Type Foundry, ITC Franklin Gothic Pro od písmojilny Linotype
<i>Vydání</i>	první
<i>Počet stran</i>	120
<i>Náklad</i>	1 000 ks
<i>Tisk</i>	H.R.G. spol., s r. o.

Vydala Fakulta umění a designu
Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2018
Pasteurova 9, Ústí nad Labem
www.fud.ujep.cz

ISBN 978-80-7561-136-9